

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Kätlin Sukk

**ARVESTUSALASE XBRL STANDARDI RAKENDAMISE
MÕJU EESTI AVALIKU SEKTORI ASUTUSTELE**

Magistritöö

Juhendaja: lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Kätlin Sukk

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 132546

Üliõpilase e-posti aadress: katlinsukk@gmail.com

Juhendaja lektor Monika Nikitina-Kalamäe:

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

LÜHENDID

EKOMAR – ettevõtte kompleksne kalendriaasta aruanne

EMTAK – Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator

eSTAT – Statistikaameti elektrooniline andmete esitamise keskkond

IASB – *International Accounting Standards Board*, Rahvusvaheline Raamatu-
pidamisstandardite Nõukogu

IFRS – *International Financial Reporting Standards*, rahvusvahelised finantsaruandluse
standardid

MTA – Maksu- ja Tolliamet

PDF – *Portable Document Format*, failivorming

RIHA – Riigi Infosüsteemi Haldussüsteem

RIK – Registrate ja Infosüsteemide Keskus

XBRL – *eXtensible Business Reporting Language*, äri- ja rahandusalase informatsiooni
edastamise platvorm

XLINK – *XML Linking Language*, seostab omavahel XML-dokumendid

XML – *Extensible Markup Language*, laiendatav märgistuskeel

SISUKORD

LÜHENDID	2
ABSTRAKT	5
SISSEJUHATUS	6
1. XBRL ANDMEEDASTUSSTANDARD	9
1.1 XBRL standardi olemus	9
1.2 XBRL standardi rakendamine Euroopa Liidus	14
1.3 Majandusaasta aruande taksonoomia	16
1.4 XBRL-põhise aruandluse rakendamine Eestis	19
2. UURINGU METOODIKA JA UURIMISOBJEKTI KIRJELDUS.....	24
2.1 Uurimismetoodika	24
2.2 Ülevaade uurimisobjektidest	30
2.2.1 Statistikaamet ning Maksu- ja Tolliamet.....	30
2.2.2 Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Eesti Pank	32
3. ARVESTUSALASE XBRL STANDARDI RAKENDAMISE MÕJU UURING	35
3.1 Arvestusalase XBRL standardi rakendamise mõju uuringu tulemused	35
3.2 Uuringu järeldused ja soovitused	50
KOKKUVÕTE	53
VIIDATUD ALLIKAD	57
SUMMARY	61
LISAD	64
Lisa 1. Küsimustik.....	64
Lisa 1 järg	65
Lisa 2. Statistikaameti struktuur	66
Lisa 3. Maksu- ja Tolliameti struktuur	67
Lisa 4. Eesti Panga struktuur	68
Lisa 5. Vastuste arv väidetele 1 – 3	69

Lisa 6. Statistikaameti töötajate vastused avatud küsimustele	70
Lisa 6 järg	71
Lisa 7. Maksu- ja Tolliameti töötajate vastused avatud küsimustele	72
Lisa 7 järg	73
Lisa 8. Eesti Panga töötajate vastused avatud küsimustele	74
Lisa 9. Registrate ja Infosüsteemide Keskuse töötajate vastused avatud küsimustele.....	75
Lisa 10. Vastuste arv väidetele 4 – 6	76
Lisa 11. Vastuste arv väidetele 7 – 8	77
Lisa 12. Vastuste arv väidetele 9 – 10	78

ABSTRAKT

Alates 1. jaanuarist 2010 on Eesti ettevõtted kohustatud esitama majandusaasta aruande elektrooniliselt e-aruandluskeskkonnas. Elektrooniline majandusaasta aruande esitamine põhineb arvestusalasel XBRL (*eXtensible Business Reporting Language*) standardil, mis on äri- ja rahandusalase informatsiooni edastamise platvorm. Standardi rakendamise eesmärk oli lihtsustada aruandluskorraldust Eestis. Kuid hetkel puudub informatsioon, kas arvestusalase XBRL standardi rakendamine on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd. Seetõttu oli magistritöö eesmärk välja selgitada, kas arvestusalase XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd. Riiklike institutsioonidena on vaadeldud nelja asutust: Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Eesti Pank. Tuginedes arvestusalast XBRL standardit käsitlevatele allikatele püstitas autor hüpoteesi: arvestusalane XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd. Töö eesmärgi saavutamiseks viidi läbi internetiküsitlus, kus osalesid eelpool nimetatud asutuste töötajad. Uuringu tulemusena selgus, et arvestusalane XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd. Uue süsteemi juures ei osanud vastajad tuua välja suuri probleeme, sest põhilised probleemid on seotud majandusaasta aruannete tähtaegse esitamisega ning lisade täitmisega.

Võtmesõnad: XBRL standard, elektrooniline majandusaasta aruanne, avalik sektor, Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Registrate ja Infosüsteemide Keskus, Eesti Pank.

SISSEJUHATUS

Alates 2010. aasta jaanuarist peavad Eesti ettevõtjad esitama majandusaasta aruande elektroonilises aruandluskeskkonnas, mis tugineb XBRL tehnoloogial. Enne elektroonilisele majandusaasta aruande esitamisele üleminekut andsid füüsilisest isikust ettevõtjad, äriühingud ja ka avaliku sektori üksused oma tegemistest ja majandusnäitajatest aru erinevatele ametkondadele. Ettevõtted olid olukorras, kus riigile tuli andmeid esitada dubleerivalt. Seetõttu sooviti e-aruandlusele üleminekuga lihtsustada aruandluskohustuse korraldust Eestis.

Teema muutis taas aktuaalseks Euroopa Liidu uus raamatupidamisdirektiiv 2013/34/EL. Direktiivi eesmärk on vähendada ettevõtete halduskoormust vähendades majandusaasta aruannetes sisalduvat informatsiooni. Seevastu võib see kaasa tuua halduskoormuse tõusu, sest Statistikaamet ning Maksu- ja Tolliamet vajavad ettevõtetelt lisainformatsiooni. Ettevõtjatele tähendab see dubleerivate andmete esitamist, mis on vastuolus e-aruandlusele ülemineku eesmärgiga.

Magistritöö teema on valitud seetõttu, et eelnevad lõputööd või uuringud ei ole käsitletud, kuidas arvestusalase XBRL standardi rakendamine Eestis on täitnud püstitatud eesmärgid avaliku sektori asutuste seisukohalt. Varasemad bakalaureuse- ja magistritööd on kirjutatud 2010. ja 2011. aastal ning käsitlesid Eestis kohustuslikule e-aruandlusele ülemineku mõju andmeesitajatele. Arvestusalase XBRL standardi rakendamise üldine eesmärk oli lihtsustada kogu aruandluskohustuse korraldust. Sellest tulenevalt on püstitatud uurimisprobleem: hetkel puudub informatsioon, kas arvestusalase XBRL standardi rakendamine on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd. Magistritöö uurimisobjektideks on riiklikud institutsioonid: Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Eesti Pank. Magistritöö eesmärk on välja selgitada, kas arvestusalase XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd. Riiklike institutsioonidena on valitud neli asutust, kes kasutavad oma töös majandusaasta aruannete

informatsiooni: Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Eesti Pank. Eesmärgini jõudmiseks toob autor välja peamised uurimisülesanded:

1. anda kirjanduse põhjal ülevaade XBRL standardi olemusest ning majandusaasta aruande taksonoomiast;
2. tutvustada XBRL standardi rakendamist Euroopa Liidus;
3. anda ülevaade XBRL-põhise aruandluse rakendamisest Eestis;
4. anda lühiülevaade uurimisobjektidest;
5. viia läbi empiiriline uurimus;
6. tuua välja uuringu tulemused.

Tuginedes arvestusalast XBRL standardit käsitlevatele allikatele püstitas autor hüpoteesi: arvestusalane XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd.

Magistritöö on jaotatud kolmeks põhiosaks. Esimene peatükk ehk töö teoreetiline osa selgitab, mis on arvestusalane XBRL standard ning mis on selle eelised ja puudused. Seejärel on tutvustatud majandusaasta aruande taksonoomia mõistet, mis aitab lugejal paremini aru saada XBRL standardi olemusest. Samuti tutvustatakse, millal võeti XBRL standard kasutusele Euroopas ning mis ülesandeid täitab XBRL *International* tütarorganisatsiooni XBRL Euroopa. Lühidalt on antud ülevaade XBRL standardi rakendamisest järgnevates Euroopa Liidu liikmesriikides: Hispaanias, Hollandis, Rootsis, Taanis ning Itaalias. Peatükk lõppeb ülevaatega XBRL standardi rakendamisest Eestis, kus on välja toodud standardi rakendamise eesmärgid ning etapid. Lisaks uuritakse, millised töörühmad moodustati XBRL standardi rakendamiseks Eestis ning mis olid nende ülesanded.

Teine peatükk selgitab, millist uurimismetoodikat on kasutatud, et täita püstitatud töö eesmärk. Andmete kogumiseks viidi läbi internetiküsitlus, kuhu kaasati Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ning Eesti Panga töötajad. Läbiviidud küsitlus koosnes kümnest väitest ning kolmest avatud küsimusest. Lisaks uurimismetoodikale on kirjeldatud lähemalt uurimisobjekte ning nende seost ettevõtete majandusaasta aruannetega.

Kolmandas peatükis on välja toodud läbiviidud küsimustiku tulemused, mille põhjal on leitud kõikide väidete vastusevariantide osatähtsus nelja asutuse lõikes. Selle tulemusena on võimalik välja tuua vastuste mood, mis näitab väitele kõige sagedamini antud vastust. Lisaks asutuste vaheliste erisuste väljatoomisel on uuritud ka asutuste siseseid erinevusi tulemustes. Peatükk lõppeb uuringu tulemuste põhjal väljatoodud järeldustega ning soovitusetega.

Magistritöö tulemusena valmib ülevaade arvestusalase XBRL standardi rakendamise mõjust Eesti avaliku sektori asutustele, sellega seotud puudustest ning arenguvõimalustest. Magistritöö tulemused võivad olla huvipakkuvad eelkõige Justiitsministeeriumile ning Registrate ja Infosüsteemide Keskusele, kelle algatusel rakendati viis aastat tagasi XBRL standard Eestis. Töö tulemusi on võimalik näiteks kasutada ettevõtjaportaali e-keskkonna edasi arendamisel. Autor tänab kõiki Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ning Eesti Panga töötajaid, kes osalesid küsitluses. Samuti soovib autor tänada juhendajat Monika Nikitina-Kalamäed, kes aitas kaasa töö valmimisele.

1. XBRL ANDMEEDASTUSSTANDARD

1.1 XBRL standardi olemus

XBRL ehk *eXtensible Business Reporting Language* on äri- ja rahandusalase informatsiooni edastamise platvorm. XBRL standardi loomise eesmärk oli kiirem, tõhusam ja madalamate kuludega informatsiooni edastamine, töötlemine ning analüüsimine. XBRL on XML-põhine avatud standard, mis ei nõua kasutajatelt litsentsitasu. (Esileht 2015) Lisaks tähistab XBRL ülemaailmset finantsaruandluse, kontseptsioonide ja ärireeglite semantilist kokkulepet. XBRL on ka organisatsioon, mis koosneb enam kui 400 rahvusvahelisest liikmest. (Hoffman 2006: 43) XBRL-i arendusega tegelebki mittetulunduslik assotsiatsioon *XBRL International*, kuhu kuuluvad ettevõtjad, organisatsioonid ja valitsusasutused (*Ibid.*). Nimetatud asutus toetab riiklike XBRL assotsiatsioonide arengut, kelle ülesanne on esindada oma riike rahvusvahelises assotsiatsioonis *XBRL International*. Koostöös võetakse kasutusele XBRL standard, arendatakse riiklikku taksonoomiat ning koolitatakse inimesi vastavalt vajadusele e-aruandluse teemal. (Juristifications 2015) Riigid, kus on asutatud riiklik XBRL assotsiatsioon on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Riiklikud XBRL assotsiatsioonid maailmas

Allikas: Autori koostatud XBRL organisatsiooni kodulehekülje andmete põhjal.

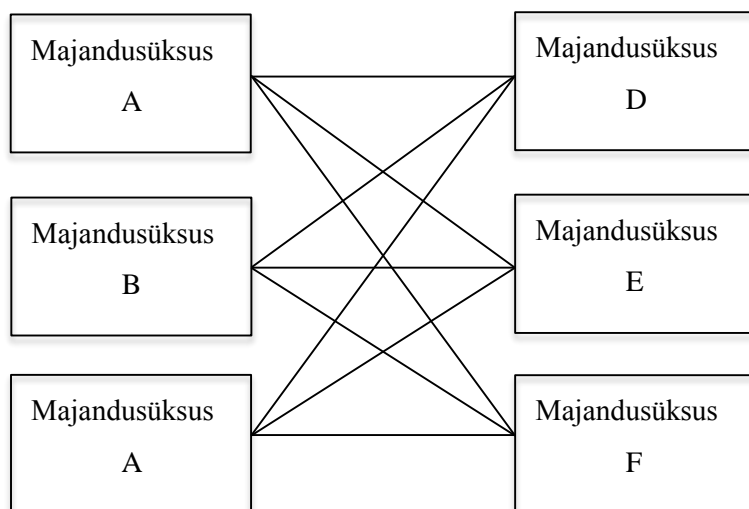
Jooniselt 1 on näha, et riiklik XBRL assotsiatsioon on loodud Ameerika Ühendriigis, Araabia Ühendemiraatides, Austraalias, Belgias, Hiinas, Hispaanias, Hollandis, Irimaal, Indias, Itaalias, Jaapanis, Kanadas, Koreas, Luksemburgis, Lõuna-Aafrikas, Prantsusmaal, Rootsis, Saksamaal, Suurbritannias, Soomes, Šveitsis, Taanis ja Türgis. XBRL Araabia Ühendemiraadid erineb teistest assotsiatsioonidest, sest liikmelisus on kohustuslik kõigile ettevõtetele, kes kasutavad majandusaasta aruande esitamisel XBRL standardit. Liikmed maksavad aastatasu, mis võimaldab assotsiatsioonil finantseerida e-aruandluse keskkonda ning seda jätkuvalt arendada. Lisaks on loodud XBRL *International* tütarorganisatsioon XBRL Euroopa, mille tegevust koordineerib XBRL Luksemburgi täitevkomitee Marc Hemmerling juhtimisel. (Juristications 2015) Organisatsiooniga XBRL Euroopa ei ole liitunud Eesti.

XBRL standardi looja on Ameerika Ühendriikide raamatupidaja ja audiitor Charles Hoffman, kes 1998. aastal uuris finantsinformatsiooni elektroonilist edastamist XML vormingu abil. Seejärel alustas Hoffman finantsaruannete ja auditiplaanide prototüüpide arendamist kasutades XML-i. Esimene XBRL-i prototüüp valmis 13. oktoobril 1999 ning järgmisel päeval toimus ka XBRL *International* esimene koosolek. (Section...2015) Settõttu nimetatakse Charles Hoffmani tihti XBRL standardi „isaks“.

XBRL standardit on võimalik kasutada mitmel viisil ning eesmärgil. Standardit kasutavad regulaatorid, ettevõtted, valitus, andmepakkujad, analüütikud, investorid ja raamatupidajad. (An Introduction...2015) XBRL on laiendatav (*extensible*), mis tähendab, et taksonoomiat on võimalik lihtsalt kohandada vastavalt vajadusele (Bergeron 2003, 16). XBRL standardi alusel koostatud majandusaasta aruande eelis võrreldes PDF-failis esitatud aruandega on struktureeritud andmete esitus. Standard võimaldab tegeleda nii ettevõtte sisesekui ka välise informatsiooniga. (Bonsón, *et al* 2009, 38) XBRL standard avaldab positiivset mõju finantsinformatsioonile (Burnett, *et al* 2006, 38):

- lihtsustab informatsiooni kättesaadavust,
- parandab kvaliteeti ning täpsust,
- suurendab tõhusust ning efektiivsust.

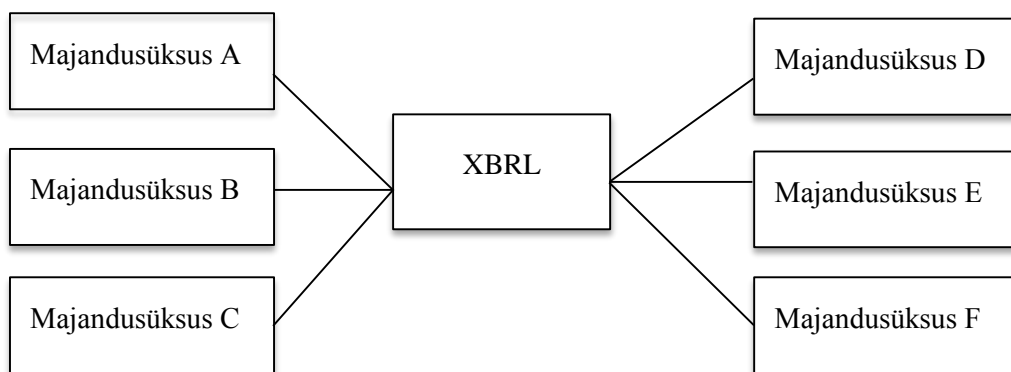
Informatsiooni kättesaadavust ilma XBRL standardita iseloomustab joonis 2.

Joonis 2. Majandusüksuste vaheline informatsiooni vahetamine XBRL standardita

Allikas: (Hoffman 2006, 19)

Joonisel 3 on kujutatud kuus majandusüksust, kes peavad äri- ja finantsinformatsiooni vahetamiseks teise majandusüksusega looma eraldi kanali. Tegelikult on olukord keerulisem, sest jooniselt on jäetud välja olukorrad, kus näiteks majandusüksus A soovib vahetada informatsiooni majandusüksusega B. XBRL standardi rakendamise tulemusena on informatsiooni vahetamine majandusüksuste vahel lihtsustunud ning informatsiooni kättesaadavus on parenenud (vt joonis 3).

Joonis 3. Majandusüksuste vaheline informatsiooni vahetamine kasutades XBRL standardit

Allikas: (Hoffman 2006, 20)

XBRL standardi rakendamine suurendab finantsinformatsiooni töötlemise kiirust, vähendab vigade tekke võimalust ning võimaldab automaatset informatsiooni kontrolli (Kull, *et al* 2008, 12). XBRL standardi rakendamine avaldab positiivset mõju ka ettevõtte audiitoritele, kelleni jõuab vigadeta finantsinformatsioon kiiremini ning seetõttu on neil võimalik kulutada rohkem aega täitmaks kõrgetasemelisi analüüse. (Bizarro, Carcia 2010, 68) Kuna finantsinformatsiooni kättesaadavus on paranenud, siis riskide hindamine on kiirem ning täpsem. Riskihinnang on põhjalikum ning ajakohasem, kuna kasutatav informatsiooni maht on suurenenud ning andmeid on võimalik kiiresti uuendada. Seega kasutades XBRL standardit vähenevad riskide hindamise protsessi üldkulud. (*Ibid.*) Avaliku sektori asutused saavad XBRL standardi rakendamisest kasu eelkõige seetõttu, et standardi rakendamise tulemusena on võimalik hallata suuremas koguses standardiseeritud infomatsiooni. (Bonsón, *et al* 2009, 38) Standardi rakendamise tulemusena muutub töö efektiivsemaks, sest andmeid ei ole vaja enam topelt sisestada ning paraneb andmete kättesaadavus (Li, Pinsker 2008, 48). Maaklerfirmat kasutaval börsiettevõttel suureneb tänu XBRL vormingus andmete esitamisele võimalus olla aktsiaturul märgatud. Maaklerfirmad suudavad teenindada suuremal hulgal ettevõtteid, kui nendeni jõuab informatsioon kujul, mis on juba valmis analüüsiks. (Hannon 2006, 59) Vaatamata sellele, et XBRL standardil on mitmeid eeliseid, ei soovi paljud ettevõtted XBRL standardit kasutada, kui see pole kohustuslik (Garner, *et al* 2013, 1). Selleks, et julgustada ettevõtteid XBRL standardit rakendama, võiks neid antud teemal koolitada (*Ibid.*). Ettevõtjate koolitamine antud teemal võimaldaks neil paremini mõista standardi rakendamise eeliseid ning puudusi. Põhjuseid, miks ettevõtted ei soovi kasutada XBRL standardil põhinevat aruandlust on mitmeid. Näiteks võivad ettevõtted arvata, et standardi rakendamisega seotud kulud ületavad sellest saadavaid tulusid. Samuti võivad ettevõtted olla liiga mugavad ega soovi minna kaasa uuendustega. Seetõttu on oluline suurendada ettevõtjate teadlikkust XBRL standardi teemal.

Mitmed uuringud käsitlevad, kuidas XBRL standardi rakendamine on edenenud maailma erinevates riikides. Kõige rohkem on läbiviidud uuringuid, mis vaatlevad XBRL standardi rakendamist Ameerika Ühendriikides võrreldes välisriikidega. Li ja Pinsker toovad välja, et kuigi XBRL standardi rakendamine Ameerika Ühendriikides on edenenud, siis on see mõjutanud väheseid ettevõtteid ning võrreldes maailma teiste riikidega on standardi rakendamine olnud aeglasem. Li ja Pinsker viisid läbi uuringu, mille eesmärk oli välja selgitada XBRL standardi rakendamisega kaasnevad kulud ja kasu. Uuringu tarvis viidi läbi

intervjuud (nii telefoni kui ka e-maili teel) nelja ettevõtte juhiga, kes on kaasatud XBRL standardi rakendamisse Kanadas, Saksamaal, Lõuna-Aafrikas ja Ameerika Ühendriikides. Kõik ettevõtted võtsid XBRL standardi kasutusse 2005. aastal. Mitte USA ettevõtted väitsid, et nii oodatud kui ka tegelik kasu XBRL standardi rakendamisest seisnes kulude kokkuhoius. (*Ibid.*) Üks vastajatest väitis, et kulud on võimalik hoida kokku, sest suurenes informatsiooni töötlemise võime ning vähenes üleliigne andmete hulk. Samuti toodi välja suurenenud efektiivsus ning vähenenud kulud raamatupidamisele. Kulude vähendamine ei tähendanud töötajate koondamist, vaid töötajad suunati analüütikute ametikohtadele. Lisaks vähenes finantsaruannete koostamisele kuluv aeg. Kõik mitte USA ettevõtted väitsid, et XBRL standardi rakendamine vähendas ärikulusid ning vähendas tajutavat riski kapitali pakkujate hulgas. USA ettevõtted pidasid XBRL standardit heaks turundusmeetmeks uute investorite leidmisel. Kokkuvõttes peamine erinevus USA ja mitte USA ettevõtete vahel seisnes selles, et USA ettevõtted keskendusid teenitavale kasule aktsiaturul ning mitte USA ettevõtted sisemisele efektiivsusele ning kapitalipakkujatele. Seevastu kõik ettevõtted pidasid oluliseks nii finants kui ka mittefinantsinformatsiooni läbipaistvust. USA ettevõtete arvates suurendas kasvav informatsiooni läbipaistvus usaldust ettevõtte juhtkonna ning potentsiaalsete investorite vahel. (Li, Pinsker 2008, 49) Hannon väidab, et võrreldes Ameerika Ühendriikide elanikega on eurooplastes kujunenud ajalooliselt kaks omadust, mis soodustavad XBRL standardi rakendamist. Esiteks on eurooplased tõeliselt huvitatud tehnoloogia uuendustest ning need võetakse kiirelt omaks. Teiseks ootavad eurooplased, et valitsus määraks ranged reeglid finantsinformatsiooni aruandluseks. Ameeriklastel seevastu läheb uute tehnoloogiate vastu võtmisega rohkem aega ning USA ettevõtted üldiselt ei soovi finantsinformatsiooni esitada ühes kindlas vormis. (2004, 55) Seega saab väita, et XBRL standardi rakendamise edukust mõjutab tugevalt kultuur.

XBRL standard muudab ettevõtetel andmete esitamise lihtsamaks ning lihtsustab avaliku sektori asutustel andmete kogumist. Elektrooniline majandusaasta aruande esitamine parendab ka ettevõtte majandusaasta aruannete kvaliteeti ning finantsinformatsiooni töötlemise kiirust. Kuid kui ettevõtted ei esita aruandeid tähtaegselt, siis kokkuvõttes ei ole endiselt võimalik avaliku sektori asutustel andmeid kiiremini töödelda.

1.2 XBRL standardi rakendamine Euroopa Liidus

XBRL standard võeti Euroopas kasutusele 2003. aastal. Koostöös investoritega, erasektori ning avaliku sektori töötajatega alustati XBRL taksonoomiate arendamist. XBRL standardi rakendamisest olid huvitatud mitmed asutused erineval eesmärgil. Näiteks Iirimaa tegeles standardi arendamisega Maksuamet, Hispaanias pangad, Hollandis avaliku sektori asutused ning Taanis erasektor. 2004. aastal avalikustati XBRL *International*-i töökirjeldus ning Hispaania Keskpanga eestvedamisel alustati XBRL standardi rakendamisega kõigis 27-s Euroopa Liidu liikmesriigis. Standardi rakendamise kohustuslikkus sõltub aga riikide kohalikust seadusandlusest. XBRL standardi arendamist Euroopa Liidus mõjutas Euroopa Komisjon, kes kutsus 2004. aastal liikmesriike oma taksonoomiat registreerima kooskõlas XBRL *International* taksonoomiaga. (XBRL...2015) Parema koostöö nimel Euroopas asutati 2008. aastal XBRL *International* tütarorganisatsioon XBRL Euroopa, mille esialgsed ülesanded olid (Enachi, Andone 2015, 187):

1. Arendada finantsinformatsiooni edastamise platvormi Euroopas.
2. Arendada ning toetada elektroonilise äriinformatsiooni kasutamist XBRL standardit rakendades.
3. Toetada liikmesriike erinevates tegevustes või aidata XBRL standardiga seotud probleemide lahendamisel.
4. Toetada Euroopa piirkondlike XBRL projekte.
5. Arendada Euroopa XBRL taksonoomiat.

XBRL Euroopa liikmed on riikide XBRL assotsiatsioonid ning teised XBRL *International* liikmed (*Ibid.*) Riiklikud XBRL assotsiatsioonid ei saa automaatselt XBRL Euroopa liikmeteks, vaid ainult juhul, kui nad seda ise soovivad ning vastavad ettenähtud kriteeriumitele (*Ibid.*). XBRL Euroopa on olnud suureks abiks Euroopa riikidele XBRL standardi rakendamisel.

Vaadates lähemalt XBRL standardi rakendamist erinevates Euroopa Liidu riikides on oluline mainida Hispaaniat, kellel oli väga tähtis roll XBRL standardi kasutuselevõtul Euroopas. Hispaania Keskpank esitas Euroopa Kesk pangale nimekirja äritegevuse nõuetest, mida peaks arvestama XBRL standardi rakendamisel. Lisaks Hispaania Kesk pangale tegutses XBRL standardi rakendamisega Hispaanias ka assotsiatsiooni XBRL Hispaania liikmed, kelleks olid nii avaliku kui ka erasektori liikmeid. Keskpanga juhtimisel alustati rahvuslike

taksonoomiate arendamisega. XBRL standard võeti kasutusele terves Hispaania pangandussektoris. (*Ibid.*). Hispaania ettevõtted esitavad oma majandusaasta aruanded Hispaania Panga hallatavas e-keskkonnas (Cañibano, Ucieda 2005, 13). Erinevalt Hispaaniast haldab e-aruandluse keskkonda Eestis Registrite ja Infosüsteemide Keskus.

Hollandi ettevõtted pidid enne e-aruandlusele üleminekut esitama majandusaasta aruande Kaubandus-Tööstuskojale, maksudeklaratsioonid Maksuametile ning statistikaaruanded Statistikaametile. Hollandi valitsuse soovis vähendada aruandluskorraldusega seotud kulusid 25%. (Exploring...2015) Hollandi era- ja avalik sektor sõlmisid 2006. aasta juunis kokkuleppe XBRL standardi kasutamiseks. Esimene aruanne kasutades XBRL standardit esitati 2007. aasta jaanuaris. Taksonoomia koostamise kokkuleppe üks eesmärke oli vähendada nii ettevõtete kui ka Kaubandus-Tööstuskoja administratiivseid kulusid. Taksonoomia esimene versioon 1.0 sai valmis 2006. aasta detsembris. Aasta hiljem kehtestati teine taksonoomia versioon 2.0, mis lihtsustab väikeetevõtete aruandlust. Holland on üks aktiivsemaid XBRL standardi arendajaid. (*Ibid.*)

Rootsis alustati XBRL standardi rakendamisega 2006. aasta juunis. Esialgu oli võimalik vaid vastu võtta XBRL standardit kasutades koostatud aruanded, kuid puudus andmete sisestamisvõimalus. Aruandluskohustuslastel ja audiitoritel pidi olema selleks seadistatud spetsiaalne tarkvara. Rootsis on olemas kaks taksonoomiat: väikestele ja keskmistele ettevõtetele ning audiitorite aruandele. Majandusaasta aruannete esitamine kasutades XBRL standardit ei ole Rootsis kohustuslik. (*Ibid.*)

Taanis alustati XBRL projekti ettevalmistamisega peaaegu kohe koos XBRL standardi turule tulekuga. Esimesed XBRL aruanded oli võimalik saata 2005. aastal ning kolm aastat hiljem käivitati uus veebirakendus, mis võimaldas ettevõtjal andmeid registrile XBRL vormis saata. Esitada on võimalik majandusaasta aruannete andmeid, statistilisi aruandeid ning maksuaruandeid. Alates 2009. aastast on ettevõtjatel ja audiitoritel võimalik esitada andmeid mitmel viisil (*Ibid.*):

1. Andmed sisestada käsitsi veebilehe rakenduse kaudu.
2. Äriühingu või audiitori majandustarkvarast eksporditud XBRL-aruanne laaditakse veebiportaali üles.
3. Äriühingu või audiitori majandustarkvara suhtleb otse Taani kaubandus- ja ühinguameti süsteemiga spetsiaalse võrguteenuse kaudu.

Taani riiklik taksonoomia on koostatud väikeettevõtetele. Elementide nimetused on kasutusel nii inglise kui ka taani keeles. Taanis on majandusaasta aruannete esitamine kasutades XBRL standardit kohustuslik (Enachi, Andone 2015, 188).

Itaalias algatati XBRL standardi projekt 2005. aastal InfoCamere juhtimisel. Andmete edastamise keskkond, kuhu on võimalik nii üles laadida kui ka sisestada käsitsi andmeid valmis 2007. aastal. Taksonoomia sisaldab ainult põhiaruande elemente. Esimene aasta oli elektroonilise esitamine vabatahtlik, aga alates 2008. aastast on XBRL kohustuslik osaühingu põhiaruannete täitmisel. Ettevõttele, kes ei saa esitada aruandeid kasutades XBRL standardit, on lubatud esitada PDF-vormingus aruanne. (Näiteid...2015) See tähendab, et osaliselt siiski säilib vajadus majandusaasta aruande andmeid paberilt või failist käsitsi süsteemi sisestada. XBRL standardit kasutades ei ole kohustatud esitama majandusaasta aruandeid järgnevad ettevõtted (Filing...2015):

- Ettevõtted, kes koostavad majandusaasta aruandeid IFRS järgi.
- Ettevõtted, kes pakuvad kindlustus või edasikindlustus teenust.

Lisaks eelpool mainitud riikidele on XBRL standard kasutusel Euroopa Liidu liikmesriikides: Saksamaal, Hispaanias, Prantsusmaal, Poolas, Inglismaal, Luksemburgis, Belgias, Iirimaal ning Soomes.

1.3 Majandusaasta aruande taksonoomia

Kõige olulisemaks osaks XBRL-i kasutamise ja aruannete struktureeritud esitamise käivitamisel on tsentraalse majandusaasta aruande taksonoomia kokkuleppimine ja riiklikul tasandil kinnitamine. Taksonoomia on elementide loend, milles igale andmeühikule antakse oma *tag* ehk märgend, mis hiljem võimaldab arvutil andmeid lihtsalt ja kiirelt töödelda. (Esileht 2015) Hoffman nimetab XBRL taksonoomiat terminite sõnastikuks. Taksonoomiad kirjeldavad vahetatava äriinformatsiooni metaandmeid. (Hoffman 2006, 69) Märgendit esitatakse näiteks kujul <Vara>1000</Vara>, kus <...> on alustav märgend ning </...> sulgev märgend. Nende märgendite vahel on väärtus, mis antud näites on 1000. Arvuti loeb antud märgendist välja, et vara väärtus on 1000. Selleks, et arvuti saaks aru vara tähendusest on olulised metaandmed, mis on andmed andmetest. Programmeerija peab selgitama arvutile, mis tähendab mõiste vara ning milliseid väärtusi on võimalik sellele omistada.

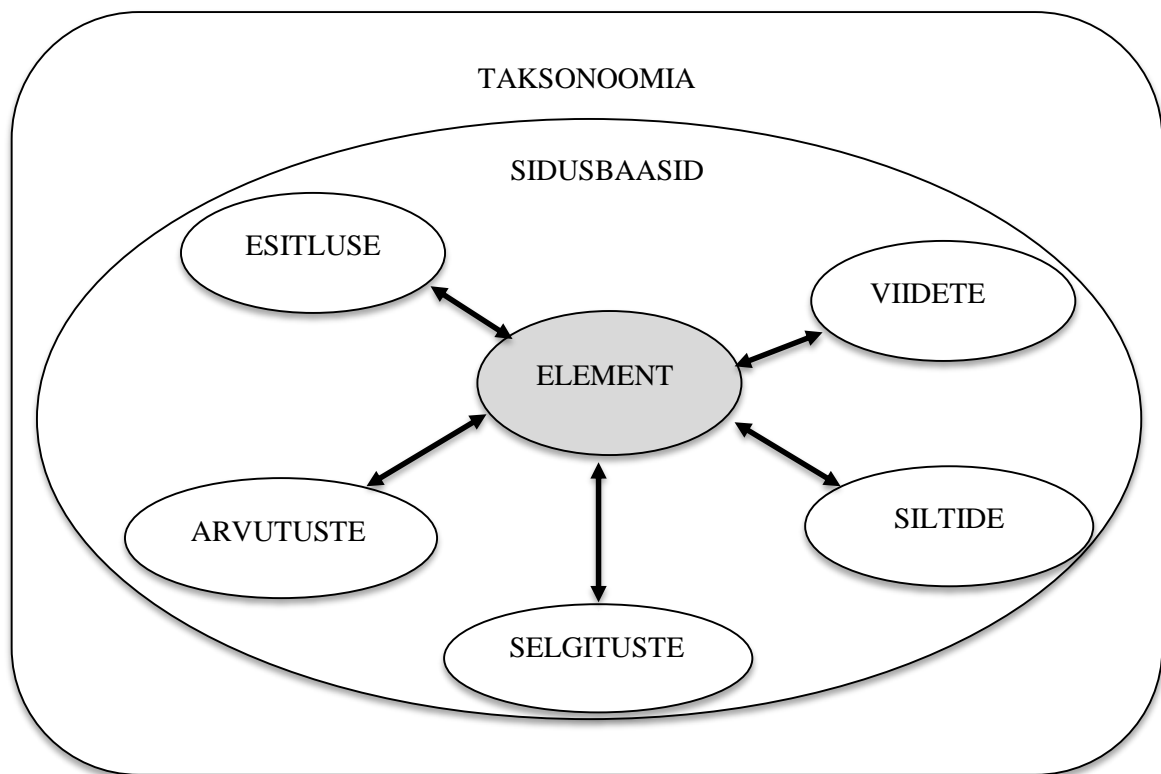
Raamatupidamise seisukohast peab varal olema rahaline väärtus, lõppsaldo deebetis ning väärtus konkreetsetel ajahetkedel. Kõik need vara omadused peavad olema arvutile edastatud, et arvuti mõistaks vara tähendust raamatupidamise seisukohast. (Fundamentals 2015)

Finantsaruandluse taksonoomia sisaldab nii rahalisi kui ka mitterahalisi termineid, mis on avalikustatud finantsaruannetes või lisades. XBRL kasutab XML Schema ning XLink funktsioone, et määratleda XBRL taksonoomiat. (Hoffman 2006, 69). Taksonoomia sisaldab bilansi, kasumiaruande, koondkasumiaruande, rahavoogude aruande, omakapitali liikumise aruande, raamatupidamise aastaaruande lisade ja majandusaasta aruandega koos esitatavate dokumentide elemente. (Majandusaasta aruande taksonoomia, § 3 lg 1) Kasutades semantilist informatsiooni, mis on kasutatud taksonoomias, saab kasutaja (XBRL kasutuselevõtu juhend 2012):

- Kontrollida, et arvutused on õiged.
- Teha kindlaks, et raporteerimiseks vajalikud reeglid on täidetud ehk kohustuslikud komponendid olemas ja väljad täidetud.
- Esitada uut informatsiooni.

Taksonoomiad erinevad sõltuvalt aruandluse eesmärgist, edastatavast informatsiooni tüübist ning aruandluse esitlusele seatud nõuetest. Seetõttu võivad ettevõtted kasutada aruannete esitamisel börsil üht taksonoomiat, kuid näiteks aruandlusel väärtpaberite regulaatorile erinevat taksonoomiat. Taksonoomiad on saadaval kõigile suurimatele riiklikele raamatupidamisstandarditele. Näiteks ettevõtted, kes koostavad majandusaasta aruandeid IFRS-i järgi, saavad kasutada IFRS taksonoomiat. (The IFRS...2015) Hetkel on kehtiv IASB (*International Accounting Standards Board*) XBRL meeskonna arendatud IFRS taksonoomia 2015 versioon, mis avalikustati 11.märtsil 2015. aastal (IFRS...2015).

Taksonoomia põhiosad on element ning sidusbaasid. Element on finantstermin, mis on esitatud arvutile sellisel viisil, et arvuti oskab välja lugeda elemendi põhiomadused. Selleks, et see oleks võimalik, peavad elementide kirjeldused olema välja töötatud vastavalt konkreetsele raamistikule. (*Ibid.*) Sidusbaasid määravad elemendi lisainformatsiooni või elementide vahelised suhted. Elemendiga on seotud viis sidusbaasi: sildid, selgitused, viited, esitlused ning arvutused. (Hannon 2005, 58) Joonisel 3 on toodud välja taksonoomia viis sidusbaasi.

Joonis 3. Taksonoomia sidusbaasid

Allikas: (Fundamentals 2015)

Viidete sidusbaas viitab elemendiga seotud aruandlusstandardile või seadusele. Kuid viidatud ei ole tervele regulatsiooni tekstile, vaid alusdokumentidele. Siltide sidusbaasis on elemendid kirjeldatud inimloetaval viisil ning erinevates keeltes. Selgituste sidusbaas annab võimaluse määrata erinevaid seoseid elementide vahel. Nimetatud sidusbaasis on võimalik välja tuua nelja tüüpi seoseid (*Ibid.*):

1. Üldine-eriline (*genera-special*) – eristab mõisteid, millel on üldisem või mitu tähendust.
2. Põhiolemus-alias (*essence-alias*) – annab võimaluse anda kahele mõistele sama tähendus.
3. Nõutav element (*requires-element*) – määrab, mis elemendid on majandusaasta aruandes nõutud.
4. Sarnased elemendid (*similar-tuples*) – ühendab kahte elementi, mis on kirjelduselt samad, kuid sisult erinevad.

Arvutuste sidusbaasi eesmärk on parandada XBRL aruannete kvaliteeti, sisaldades põhilisi valideerimisreegleid ning lihtsaid valemeid. Esitluse sidusbaas salvestab elementide vaheliste seoste informatsiooni, et näidata elementide vahelist hierarhilist suhet. (Fundamentals 2015) Viidete ja siltide sidusbaasid seovad elemente väliste ressurssidega. Selgituste, arvutuste ja esitluse sidusbaasid varustavad kogu süsteemi elementide kirjeldustega ja elementidevaheliste seostega. (Lähteülesanne...2015)

Ettevõtte erinevate aruannete tarbeks on vaja erinevaid taksonoomiaid. Tulenevalt konkreetse riigi õigussüsteemist, võib olla vajalik konkreetse ettevõtte oma taksonoomia väljatöötamine. Taksonoomia peab olema kooskõlas kohaliku raamatupidamise ning teiste aruandluse eeskirjadega. Mitmed organisatsioonid võivad nõuda taksonoomia laiendamist, et nende ärile eriomased vajadused oleksid täidetud. (*Ibid.*) Taksonoomia laiendamisel lisatakse elemente või muudetakse elementide vahelisi seoseid (*Ibid.*). Majandusaasta aruande taksonoomia on kooskõlas üldtunnustatud raamatupidamisprintsipidega. See tähendab, et kui XBRL taksonoomia loomisel kasutatavad alused on erinevad, siis ei ole erinevate riikide ettevõtete esitatud finantsinformatsioon omavahel võrreldav. (Bonsón *et al* 2007, 47)

1.4 XBRL-põhise aruandluse rakendamine Eestis

Alates 1. jaanuarist 2010 on Eesti ettevõtted kohustatud esitama majandusaasta aruande elektrooniliselt e-aruandluskeskkonnas. E-äriregistris on võimalik koostada põhiaruanded ja lisad, lisada täiendavaid lisasid ja dokumente. Majandusaasta aruannet on võimalik allkirjastada digitaalselt või välja printida ja allkirjastada paberil ning ka vandeaudiitoril on võimalik vandeaudiitori aruanne koostada ja kinnitada elektrooniliselt. (Majandusaasta...2015) Filiaalid, IFRS standardi kasutajad, konsolideeritud aruannete esitajad, ning krediitiasutused saavad üles laadida siiski ka PDF-formaadis faili, kuna vormid võivad olla Eesti taksonoomiaga kehtestatust erinevad. Alates 2012. aastast saavadki IFRS kasutajad, konsolideeritud aruannete esitajad ning krediitiasutused ettevõtjaportaalis valida, kas täidavad süsteemis aruande vormid või esitavad süsteemiväliselt koostatud PDF aruande. (PDF...2015) E-aruandluskeskkond kontrollib kogu aruande koostamise jooksul, kas kohustuslikud vormid ja väljad saavad täidetud, kui ka põhiaruandeid ja lisasid omavahel. Lisaks vaatab esitatud aruanded üle ka registriosakond ehk Äriregister. Ettevõttel on võimalik vajadusel esitada kordusaruanne, kui registriosakond leiab, et aruannet on vaja täiendada või

esitaja ise soovib seda pärast registrile esitamist parendada. (Majandusaasta...2015) Kinnitatud majandusaasta aruanne koos kasumi jaotamise või kahjumi katmise ettepanekuga, müügitulu jaotusega ja vandeaudiitori aruandega tuleb juhatusel esitada äriregistrile kuue kuu jooksul arvates majandusaasta lõppemisest. (Äriseadustik, § 334 lg 2) Peamised XBRL standardi kasutuselevõtuga seonduvad aspektid Eestis olid (Lähteülesanne...2015):

- Juriidiline aspekt – aruande andmete õigsuse kinnitamise ja allkirjastamise küsimused.
- Tehnoloogiline aspekt – registri poolne valmisolek andmete kogumiseks ja majandustarkvara tootjate valmisolek andmete saatmiseks vajalikul kujul.
- Taksonoomia aspekt – finantsaruannete struktuuri määramine.
- Ettevõtjate valmisolek ja kaasatulek.

Aruandluskorralduse lihtsustamise ellurakendamiseks moodustas Vabariigi Valitsus valitsuskomisjoni, kelle töö eest vastutab Justiitsministeerium. Komisjoni liikmed olid aruandluskohustuslastelt andmeid koguvate ametiasutuste esindajad, ettevõtjate ja audiitorite esindajad, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse esindaja. Komisjoni ülesanne oli määrata liikmete vastutusala, projekti erinevatele etappidele tähtajad ja koostada täpne tööplan. Lisaks võis töö parema korraldamise nimel moodustada töörühmasid, kuhu võis kaasata isikuid ka väljapoolt komisjoni. Valitsuskomisjoni esimees oli Marko Aavik Justiitsministeeriumist, aseesimees Piret Meelind ning üldprojektijuht Aleksandr Belousov Registrate ja Infosüsteemide Keskusest. (Valitsuskomisjon 2015)

XBRL standardi rakendamise eeldus on majandusaasta aruande taksonoomia väljatöötamine. Eesti majandusaasta aruande taksonoomia põhineb laiendataval rahandusalaste andmete aruandluskeele standardil 2.1 ja standardi laiendusel nimega *Dimensions 1.0* (Majandusaasta aruande taksonoomia, §2 lg 1). Taksonoomia loomise ning arendamisega tegeles Justiitsministeeriumi taksonoomia töörühm, mille ülesannete hulka kuulus (Taksonoomia 2015):

1. Valida elemendid ning kirjeldada neid semantiliselt.
2. Välja selgitada, kas on vajalik kehtestada erinevaid taksonoomiaid ja reegleid erinevatele gruppidele.
3. Teavitada kõiki ettevõtjate aruandluskohustusega seotud riigiasutusi vastavatest muudatustest. Lisaks selgitada välja kõik näitajad, mida ettevõtjate käest küsitakse,

kirjeldada neid semantiliselt ning otsustada milline asutus hakkab konkreetseid elemente küsima oma aruannetes.

4. Kirjeldada andmete kasutamise avalikustamise ning andmekaitse nõudeid.
5. Välja selgitada seadusemuudatused ning teha muudatusettepanekuid taksonoomia ellurakendamiseks.
6. Välja töötada taksonoomia muudatuste halduse organisatsioon ja luua vastav seadusandlik baas.
7. Selgitada välja teise etapi tegevused.

Taksonoomia haldaja on Justiitsministeerium ning see registreeritakse riigi infosüsteemi halduse infosüsteemis (Majandusaasta aruande taksonoomia, § 4 lg 1). Taksonoomia muudatusettepanekud, mis ei too kaasa määruse muutmist, esitatakse taksonoomia haldajale vähemalt 3 kuud enne kalendriaasta algust ja taksonoomia muudatusi kohaldatakse uue kalendriaasta 1. jaanuarist. (*Ibid.*) Viimati muudeti majandusaasta aruande taksonoomiat 2013.aasta lõpus. Määruse muutmise eesmärk oli täiendada ning parendada taksonoomia elementide loendit. Selle tulemusena on majandusaasta aruande koostajal võimalik aruandes detailsemat informatsiooni avaldada. Uus määrus jõustus 01. jaanuaril 2014. (Valitsus 2015) Lisaks taksonoomia töörühmale moodustati ka tehniline töörühm, mille ülesannete hulka kuulus:

1. Valmistada ette süsteemi arenduse hanke jaoks detailne lähteülesanne, hankespetsifikatsioonid ning selgitada välja süsteemi halduskulud.
2. Koostada taksonoomia.
3. Käivitada WIKI sarnane projekti lehekülg.
4. Kirjeldada taksonoomia haldussüsteemi tööpõhimõtteid.
5. Koostada OWL (*Ontology Web Language*) kirjeldused ning kirjeldada neid RIHA-s.

Mõlemat töörühma juhtis tähtajaline projektijuht, kes töötas kuni projekti vastava etapi eduka elluviimiseni töörühma juures alaliselt. (Lähteülesanne...2015)

E-aruandlusele ülemineku üldeesmärk oli lihtsustada kogu aruandluskohustuse korraldust Eestis. Enne elektroonilisele majandusaasta aruande esitamisele üleminekut andsid füüsilisest isikust ettevõtjad, äriühingud ka avaliku sektori üksused oma tegemistest ja majandusnäitajatest aru erinevatele ametkondadele. Lisaks majandusaasta aruandele tuli esitada täiendavaid aruandeid Statistikaametile, Maksu- ja Tolliametile ning mitmetele teistele

riigi institutsioonidele. Ettevõtted olid olukorras, kus riigile tuli andmeid esitada dubleerivalt ning puudus ühtne andmete esitamise kanal. Andmete elektrooniliseks esitamiseks oli iga institutsioon välja töötanud oma süsteemi ja kehtestanud omad reeglid. Senine aruandluskorraldus oli koormav ka riigile, sest riik kulutas ressursse, et paberil või failina esitatud andmeid andmebaasi kujule viia. Kõik paberil esitatavad aruanded ei jõudnudki elektroonselt töödeldavale kujule. Andmete sisestuse viivitus kuudes pärssis analüüside tegemise operatiivsust. (Projekti...2015)

Aruannete elektrooniline töötlemine aitab jõuda olukorrani, kus kord juba riigile esitatud andmeid saab kasutada kogu ulatuses ning nii era- kui ka avalikus sektoris. See tähendab, et ettevõtetel kaob vajadus esitada dubleerivaid andmeid mitmele riigiasutusele. Lisaks aitab ühtse vormi kasutuselevõtt kulutusi kokku hoida ka seetõttu, et lüheneb ettevõtjate esitatud andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg. Tervikliku keskkonna eeliseks on ka võimalus luua automaatkontroll, mis annab ettevõtjale juba andmete sisestamisel infot vigadest ja aitab nii vähendada ka hoiatuste ja trahvide hulka, mida ettevõtjad majandusaasta aruande puuduste eest igal aastal arvukalt said. (E-aruandluse...2015) Majandusaasta aruande esitamine elektroonilises keskkonnas annab võimaluse lihtsalt esitada andmeid teises keeles. Lisaks võimaldavad detailsemalt esitatavad andmed teha infosüsteemist detailsemaid päringuid ning põhjalikumaid analüüse. Uue süsteemiga kaasnesid ka mõned puudused. Standardiseeritud aruannete esitamine vähendab võimalust aruande koostamisele läheneda loovalt. Näiteks ei ole aruande koostaja enam niivõrd vaba otsustama, kui detailselt esitada infot põhjaruannetes. Samuti ei saa esitada aruandes ettevõtte tegevusvaldkonnast tulenevalt aruande kirjeid nimetusega, mis annavad täpsemalt edasi kirje sisu. Lisaks nõrgeneb veidi tegevusaruande kujunduslik pool, sest eelistatud on teksti kujul andmete esitamine. (Kavandatavad...2015)

Arvestusalane XBRL standard võimaldab kiirelt ning madalamate kuludega finantsinformatsiooni edastamist ning töötlemist. Standardi rakendamine lihtsustab eelkõige raamatupidajate ning avaliku sektori asutuste tööd, kes kasutavad oma igapäeva töös ettevõtete majandusaasta aruandeid. Kuid lisaks saavad standardi kasutamisest kasu ka analüütikud ning investorid. XBRL standardi rakendamise eeldus on majandusaasta aruande taksonoomia väljatöötamine. Taksonoomia on elementide loend, milles igale andmeühikule antakse oma *tag* ehk märgend, mis hiljem võimaldab arvutil andmeid lihtsalt ja kiirelt töödelda. Eestis rakendus XBRL standard 1. jaanuaril 2010. aastal. See tähendas, et kõik

ettevõtted on kohustatud esitama majandusaasta aruande elektrooniliselt e-aruandluskeskkonnas. Standardi rakendamine Eestis tekitas algusaastatel ettevõtjates vastakaid arvamusi. Suurimaks probleemiks pidasid ettevõtjad süsteemi rakendamist ilma katseajata. Kiire ülemineku mõju avaldus vigases süsteemis, mida pidevalt uuendati. Kuid nüüdseks on enamik raamatupidajaid juba uue süsteemiga harjunud ning rahul. Järgmises peatükis on kirjeldatud magistritöös kasutatud uurimismetoodikat ning uurimisobjekte.

2. UURINGU METOODIKA JA UURIMISOBJEKTI KIRJELDUS

2.1 Uurimismetoodika

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks on töös kasutatud kvantitatiivset uurimismetoodit. Andmete kogumiseks viidi läbi internetiküsitlus, sest seda on kiire ja lihtne teostada. Internetiküsitluse plussiks on ka võimalus jälgida tulemusi. Samuti annab internetiküsitlus vastajatel võimaluse täita küsimustik neile sobival ajal. Kuid see võib põhjustada ka olukorra, et vastaja lükkab küsimustiku täitmise edasi ning hiljem võib vastamine ununeda. Küsitluse läbiviimiseks kasutatud küsimustik on toodud lisa 1. Küsimused olid esitatud kahes osas. Esimene osa koosnes kümnest väitest, millele oli vaja anda oma hinnang 5-palli skaalal, kus:

- 1 - täiesti nõus;
- 2 - pigem nõus;
- 3 - ei oska öelda;
- 4 - pigem ei ole nõus;
- 5 - ei ole nõus.

Küsimustikus on kasutatud 5-pallist Likerti skaalat, sest see annab võimaluse andmeid kergelt arvutiga töödelda ning analüüsida. Küsimustiku teine osa koosnes kolmest avatud küsimusest, kus vastaja sai avalda oma arvamust. Avatud küsimuste eesmärk oli selgitada välja, millised on vastaja arvates uue süsteemi eelised, puudused ning soovitud. Küsimustiku koostamisel on aluseks XBRL standardi rakendamise eesmärgid Eestis (E-aruandluse...2015):

- kasutada riigile esitatud andmeid kogu ulatuses avalikus sektoris;
- kulude kokkuvõtteid, sest lüheneb ettevõtjate esitatud andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg;
- lihtsustada kogu aruandluskohustuse korraldust.

Küsitluses osalesid töötajad neljast avaliku sektori asutusest: Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Eesti Pank. Nimetatud asutused on kaasatud küsitlusse, sest tegemist on olulisimate avaliku sektori asutustega, kes kasutavad oma töös majandusaasta aruannete informatsiooni.

Küsimustik koostati internetikeskkonnas connect.ee (<http://connect.ee/surveys/>), sest töö autor on seelses keskkonnas varem küsimustikku koostanud ning sellega rahule jäänud. Enne küsimustiku saatmist Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ning Eesti Panga töötajatele testiti küsimustikku. Testperioodil, mis kestis kaks päeva, saadeti küsimustik viiele majandusarvestuse haridusega inimesele, et selgitada välja võimalikud probleemid küsimustikega. Lisaks oli eesmärk tuvastada võimalikke tehnilisi probleeme küsimustiku täitmisel ning selgitada välja, kas küsimused on arusaadavalt sõnastatud. Testperioodi vastajate tagasiside põhjal ei esinenud küsimustiku täitmisel tehnilisi probleeme ning ka küsimused olid kõigile üheselt mõistetavad. Küsimustik oli vastamiseks avatud perioodil 09. aprill 2015 – 24. aprill 2015. Küsimustikule sai ühest arvutist vastata vaid ühe korra ning kõikidele küsimustele oli vastamine kohustuslik.

Statistikaameti saadeti küsimustik e-posti teel kaheksast osakonnast kolmele. Statistikaameti struktuur on toodud lisa 2. Küsitluses osalenud osakonnad ning nende põhiülesanded on (Statistikaameti põhimäärus, §16):

- majandus- ja keskkonnastatistika osakond – teha ja arendada makrotasandi statistikat;
- meetodika ja analüüsi osakond – arendada matemaatilisi meetodeid ja teha eksperimenaatalstatistikat;
- ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakond – teha ja arendada majandusüksuste statistikat.

Esitatud osakondades ei saadatud küsimustikku kõigile töötajatele, vaid ainult vanemstatistikutele, juhtivstatistikutele, juhatajatele ning juhataja asetäitjatele. Lisaks statistikutele töötavad osakonnas ka analüütikud, keda küsitlusse ei kaasatud. Analüütikud ei tegele üldiselt andmete kogumisega, vaid viivad läbi analüüse olemasolevate andmete põhjal.

Tabelis 1 on toodud küsitluses osalenud Statistikaameti töötajate jaotus osakondade ning ametikohtade lõikes.

Tabel 1. Küsitluse kaasatud Statistikaameti töötajate arv ning ametikoht

Osakond	Vanemstatistik	Juhtivstatistik	Juhataja asetäitja	Juhataja	Töötajate koguarv
Majandus-ja keskkonna statistika osakond	21	8	2	1	29
Metoodika ja analüüsi osakond	8	0	1	1	8
Ettevõtlus-ja põllumajandusstatistika osakond	38	9	1	1	47
Töötajate koguarv	67	17	4	3	84

Allikas: Autori koostatud Statistikaameti kodulehe andmete alusel

Tabelist 1 on näha, et küsitluse on kaasatud enim töötajaid ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakonnast (56%) ning vähim töötajaid metoodika ja analüüsi osakonnast (10%). 80% küsitluse kaasatud töötajatest olid vanemstatistikud, 20% juhtivstatistikud, 5% juhataja asetäitjad ning 4% juhatajad. Esialgu saadeti küsimustik 9. aprillil 2015 e-posti teel edasisaatmiseks vaid kolmele osakonna juhile. Vastajate arv oli aga oodatust väiksem ning seetõttu saadeti küsimustik 16. aprillil 2015 igale töötajale isiklikult e-posti teel.

Maksu- ja Tolliametist kaasati küsitluse kontrolliosakond (vt MTA struktuur lisas 3), milles töötavad revidendid, kes kasutavad enim oma igapäeva töös ettevõtete majandusaasta aruandeid. Kontrolliosakonnal on kolm allüksust (Kontrolliosakond 2015):

- kontrollitalitused – maksude ja maksete arvestamise ja tasumise õigsuse kontrollimine ning maksuriskide hindamine, analüüs, ennetamine ja tõkestamine;
- tagastusnõuete talituse – tagastusnõuete õigsuse kontrollimine ning maksuriskide hindamine, analüüs, ennetamine ja tõkestamine;
- maksukorralduse talitus – lubade ja registrite järelevalve teostamine ning maksuriskide hindamine, analüüs, ennetamine ja tõkestamine.

Tabelis 2 on toodud küsitluses osalenud Maksu- ja Tolliamet töötajate jaotus osakondade ning ametikohtade lõikes.

Tabel 2. Küsitluse kaasatud Maksu- ja Tolliameti töötajate arv ning ametikoht

Talitus	Revident	Juhtivrevident	Talitusejuhataja	Töötajate koguarv
Maksukorralduse talitus	40	5	1	46
I tagastusnõuete talitus	16	1	1	18
II tagastusnõuete talitus	11	3	0	14
III tagastusnõuete talitus	14	2	1	17
IV tagastusnõuete talitus	17	4	1	22
V tagastusnõuete talitus	18	5	1	24
I kontrollitalitus	15	4	1	20
II kontrollitalitus	21	4	1	26
III kontrollitalitus	16	3	1	20
IV kontrollitalitus	26	3	0	29
V kontrollitalitus	22	5	1	28
VI kontrollitalitus	18	3	1	22
VII kontrollitalitus	17	5	1	23
Töötajate koguarv	251	47	11	309

Allikas: Autori koostatud Maksu- ja Tolliameti kodulehe andmete alusel

Tabelist 2 selgub, et küsitluse on kaasatud enim töötajaid kontrollitalituse allüksusest (54%) ning vähim töötajaid maksukorralduse talituse allüksusest (15%). 81% küsitluse kaasatud töötajatest olid revidendid, 15% juhtivrevidendid ning 4% talitusejuhatajad. Sarnaselt Statistikaametile saadeti esialgu küsimustik 9. aprillil 2015 edasisaatmiseks e-posti teel vaid neljale talitusejuhatajale. Vastamisaktiivsus oli aga väga madal ning seetõttu saadeti küsimustik 16. aprillil 2015 igale töötajale isiklikult e-posti teel. Selle tulemusena vastajate arv tõusis, kuid jäi siiski oodatust väiksemaks. Võimalik, et küsitluses osales oodatust vähem töötajaid, sest 81% valimisse kuulunud töötajatest olid revidendid. Erinevalt juhtivrevidentidest on revidentide hulgas palju 20ndates eluaastates äsja kõrgkooli lõpetanud, kellel puudub kokkupuude majandusaasta aruannete esitamisega enne 2010. aastat. Vastamisaktiivsust mõjutas ka see, et väga paljud töötajad olid küsitluse saatmise hetkel puhkusel.

Registrite ja Infosüsteemide Keskusest (RIK) kaasati küsitluse äriregistritalitus ning klienditoe talitus, sest neil on enim kokkupuudet ettevõtete majandusaasta aruannetega. Küsimustik saadeti töötajatele edasisaatmiseks äriregistritalituse ning klienditoe talituse juhatajatele e-posti teel. Erinevalt Maksu- ja Tolliametist ning Statistikaametist ei olnud võimalik RIK-i töötajatele isiklikult küsitlust e-posti teel edastada, sest töötajate

kontaktandmed ei ole avalikud. Küsitluse kaasatud võimalikku maksimaalset töötajate arvu ei ole võimalik määrata, sest puudub informatsioon töötajate arvu kohta vastavates talitusüksustes.

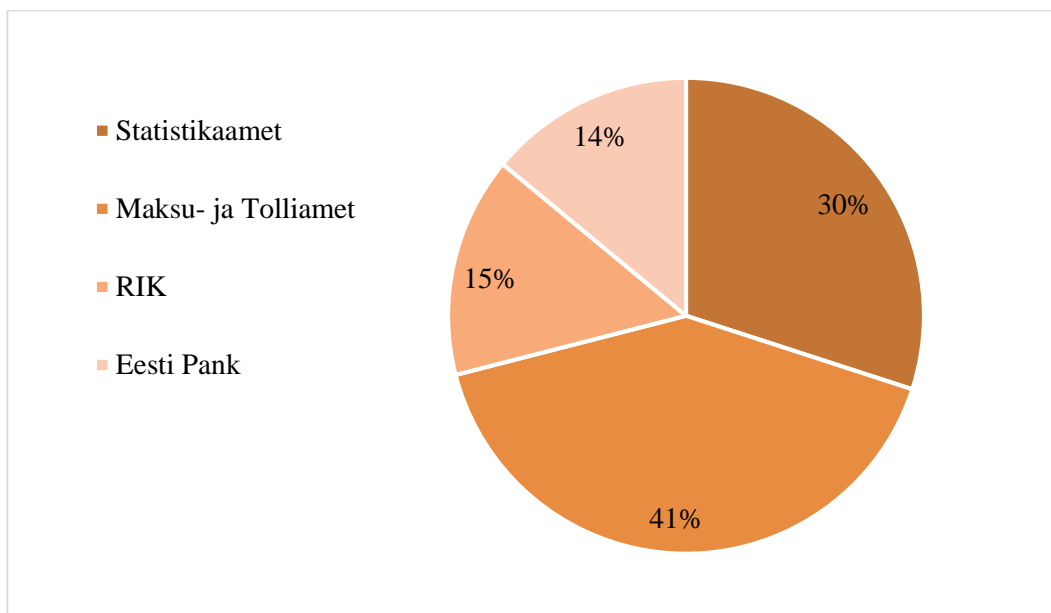
Eesti Panga saadeti küsimustik Statistikaosakonnale (lisa 4 toodud Eesti Panga struktuur), sest antud osakonna töötajad kasutavad statistika koostamisel enim ettevõtete majandusaasta aruandeid. Statistikaosakonnas on kolm allosakonda. Küsitluses osalenud allosakonnad koos põhiülesannetega on (Statistikaosakonnast 2015):

- finantssektori statistika all osakond – teeb finantssektori statistikat ja koostab rahvamajanduse arvepidamise kvartaalseid finantskontosid. Finantssektori statistika olulisimad väljundid on krediidasutuste statistika, liisingustatistika, makse- ja arveldussüsteemide statistika ning Euroopa Kesk pangale edastatav rahaloomeasutuste, investeerimisfondide, kindlustusandjate ja pensionifondide ning väärt-paberite statistika;
- välissektori statistika allosakond – koostab kuu ja kvartali maksebilanssi ning kvartali rahvusvahelise investeerimispositsiooni ja välisvõla statistikat. Lisaks vahendab allosakond Euroopa Kesk pangale ja teistele rahvusvahelistele organisatsioonidele üldmajandusstatistikat;
- andmehalduse allosakond – korraldab statistilisi vaatlusi ning haldab ja arendab statistikatöödeks vajalikke registreid. Allosakonna ülesanne on Euroopa Kesk panga kesksete väärt-paberiandmebaaside varustamine andmetega ja andmekvaliteedi haldamine.

Eesti Panga Statistikaosakonnas töötab 26 töötajat. Küsimustik saadeti Statistikaosakonna juhile ning allosakondade juhtidele e-posti teel edasisaatmiseks töötajatele. Vastajate arv oli aga oodatust väiksem ning kahjuks ei ole Statistikaosakonna töötajate kontaktid avalikult kättesaadavad, et töötajatega isiklikult kontakti võtta.

Küsimustikule vastas neljast asutusest kokku 75 inimest. Statistikaametist oli vastajaid 22, Maksu- ja Tolliametist 31, Registrate ja Infosüsteemide Keskusest 11 ning Eesti Pangast 10. Kuid ühes vastuses puudus informatsioon, millises avaliku sektori asutuses vastaja töötab ning seetõttu ei saanud seda vastust arvestada. Üks vastaja Maksu- ja Tolliametist vastas kõigile kümnele väitele, kuid kirjutas avatud küsimustes, et ei ole uue süsteemiga tutvunud. Seetõttu ei olnud vastus usaldusväärne ning ei kaasatud uuringusse. Kuna kaks küsimust

eemaldati kõigi vastuste hulgast, siis arvestatakse töö analüüsis 73 vastusega. Joonisel 4 on toodud küsitluses osalenud vastajate jaotus asutuste lõikes.

Joonis 4. Küsimustikus osalenud vastajate osatähtsus avaliku sektori asutuste lõikes

Allikas: Autori koostatud uuringu tulemuste põhjal

Jooniselt 4 on näha, et kõige rohkem (41%) osales küsimustikus Maksu- ja Tolliameti töötajaid. 30% küsitluses osalenutest olid Statistikaameti töötajad, 15% vastajatest Registrite ja Infosüsteemide Keskuse töötajad ning 14% Eesti Panga töötajad. Vastajate jaotus on aga erinev, kui arvestada asutustest kaasatud töötajate koguarvu küsitluses. Tabelis 3 on toodud küsitluses osalenud vastajate arv arvestades üldkogumi suurust.

Tabel 3. Küsimustikus osalenud vastajate arv ning osatähtsus üldkogumist asutuste lõikes

Asutus	Töötajate arv üldkogumis	Vastajate arv	Osatähtsus
Statistikaamet	84	22	26%
Maksu- ja Tolliamet	309	30	10%
Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Ei ole teada	11	Ei ole teada
Eesti Pank	26	10	38%

Allikas: Autori koostatud uuringu tulemuste alusel

Tabelist 3 on näha, et kõige aktiivsemalt osalesid küsitluses Eesti Panga töötajad, kelle vastuste arv moodustas 38% üldkogumist. Kõige madalama vastamisaktiivsusega olid Maksu- ja Tolliameti töötajad, kelle vastuste arv moodustas 10% üldkogumist. Registrate ja Infosüsteemide töötajate vastuste osakaalu üldkogumist ei olnud võimalik määrata, sest puudus informatsioon üldkogumi arvu kohta.

Statistikaametist osales küsitluses 2 osakonnajuhatajat, 1 juhataja asetäitja, 9 juhtivstatistikut ning 10 statistikut. Maksu- ja Tolliametist osales küsitluses 3 juhtivrevidenti ning 27 revidenti. Registrate ja Infosüsteemide Keskusest osales küsitluses 2 talituse juhatajat, 6 analüütikut ning 3 klienditoe töötajat. Eesti Pangast osales küsitluses 10 meetodikut. Küsitluses osalenud Statistikaameti ning Maksu- ja Tolliameti töötajate keskmine vanus on vahemikus 38-40 eluaastat. Kuigi Maksu- ja Tolliameti on paljud revidendid väga noored, siis ei mõjutanud see keskmist vastajate vanust, sest nooremad revidendid ei osalenud küsitluses. Küsitluses osalejad vastasid kõigile kümnele väitele, kuid avatud küsimustele vastati vähe. Kuna kõikidele küsimustele oli vastamine kohustuslik ning küsimustikku ei olnud võimalik enne esitada, siis vastati avatud küsimustes tihti "kommentaari puuduvad" või "ei oska öelda".

Küsimustiku tulemused eksporditi connect.ee veebileheküljelt programmi MS Excel, kus andmete põhjal viidi läbi analüüs. Uuringu tulemuste põhjal on leitud kõikide väidete vastusevariantide osatähtsus nelja asutuse lõikes. Selle tulemusena oli võimalik välja tuua mood, mis näitab väitele kõige sagedamini antud vastust.

2.2 Ülevaade uurimisobjektidest

2.2.1 Statistikaamet ning Maksu- ja Tolliamet

Statistikaamet on riigiasutus Rahandusministeeriumi haldusalas, kes pakub statistikat Eesti keskkonna, rahvastiku, sotsiaalvaldkonna ja majanduse olukorra ning trendide kohta (Statistikaametist 2015). Statistikaamet kogub majandusüksustelt andmeid kuu, kvartali ja aasta kohta käivate aruandevormide abil. Kokku on aruandevorme veidi üle 160. Aruandevormidega EKOMAR, "Põllumajandus-, metsamajandus- ja kalandusettevõtete majandusnäitajad", "Finantsvahendus ja finantsvahenduse abitegevus" ning "Kasumitaotluseta organisatsioonid" küsitakse osaliselt ka neid näitajaid, mida majandusüksused

võivad esitada majandusaasta aruande koosseisus. Üks majandusüksus esitab loetletud statistilistest aruannetest vaid ühe.

Millise aruande majandusüksus on kohustatud esitama, sõltub tema tegevusalast, õiguslikust vormist ja suuruselt tööga hõivatud isikute arvu järgi. Pärast esimest taksonoomia kehtestamist 1. jaanuaril 2010 ühtlustas Statistikaamet need statistilised aruandevormid, kus küsitakse osaliselt näitajaid, mida majandusüksused võivad esitada majandusaasta aruande koosseisus. Alates 2010. aasta aruandevormidest ongi nii EKOMAR-i kui ka põllumajanduse, metsamajanduse ja kalanduse äriühingute majandusnäitajate aruannete tulude, kulude ja kasumi, aga ka vara, kohustuste ja omakapitali osa viidud muudetud kujule. Kuid Statistikaameti statistilistes aruannetes ja ettevõtete majandusaasta aruannetes on ühiseid näitajaid tihti vähe järgmistel põhjustel (Saareoja, Põldsaar 18, 2012):

- kasumitaotluseta organisatsioonide kolm statistilist aruannet tuleb esitada varem kui majandusaasta aruanne;
- majandusüksusel ei ole kohustust anda majandusaasta aruande lisades infot taksonoomia kõigi näitajate kohta (lähtutakse olulisuse printsiibist);
- majandusaasta aruande koostamisel ei kasutata taksonoomia elemente, vaid info edastamiseks tarvitatakse enda loodud näitajaid, mis ei ole taksonoomia elemendid;
- majandusaasta ei lange kokku kalendriaastaga;
- kõik majandusüksused pole kohustatud majandusaasta aruande koostamisel kasutama taksonoomiat;
- majandusaasta aruanne esitatakse hilinemisega.

Andmete kogumisel kasutab Statistikaamet oma andmekogumiskanalit eSTAT, kus äriregistrile esitatud majandusaasta aruande andmed on eeltäidetuna juba kuvatud. Andmeesitaja peab esitama vaid need andmed, mida ei ole majandusaasta aruandes küsitud või mida seal ei ole esitanud. Seevastu riikliku statistika tegemisel vajab Statistikaamet oluliselt rohkem andmeid kui majandusüksus esitab majandusaasta aruandes. Seega ei tähenda majandusaasta aruande andmete elektroonsel töödeldaval kujul esitamise rakendumine seda, et majandusüksus ei pea enam Statistikaametile andmeid üldse esitama. Statistikaametile tuleb andmeid esitada ka juhul, kui äriregistrile esitatud majandusaasta andmestik ei ühti kalendriaastaga. Statistikaamet kasutab riikliku statistika tegemisel olemasolevaid

administratiivseid andmeallikaid kui andmestik vastab riikliku statistika kvaliteedikriteeriumidele (asjakohasus, täpsus, ajakohasus, sidusus, võrreldavus). Kui kvaliteedikriteeriumid ei ole täidetud, siis on Statistikaametil Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse ning Euroopa statistika tegevusjuhise kohaselt õigus täiendavalt andmeid koguda. Lisaks pöördub Statistikaamet majandusüksuse poole andmete saamiseks ka siis, kui statistikaaruande esitamise tähtaeg on varasem kui majandusaasta aruande oma või kui majandusüksus esitab aruande esmalt Statistikaametile ja alles siis äriregistrile. Statistikaametile tuleb andmeid eraldi esitada ka juhul, kui majandusüksus esitab majandusaasta aruande äriregistrile PDF-vormingus. (Majandusaasta...2015) Seaduses on sätestatud, et Statistikaametil on õigus nõuda ettevõttelt eraldi aruannet ka juhul, kui nõutavate andmete mõisted ei ole taksonoomia elementide mõistetega identsed ja kui taksonoomia elementide andmetega ei ole võimalik soovitud eesmärki saavutada (Raamatupidamise seadus § 14 lg 5).

Maksu- ja Tolliamet on samuti Rahandusministeeriumi valitsemisalasse kuuluv valitsusasutus, mille ülesandeks on koguda kokku riigi maksutulud, kaitsta Eesti ja seega Euroopa Liidu tollipiiri, kaitsta ettevõtjaid ebaausa konkurentsi eest ning abistada inimesi nende maksukohustuste ja tolliformaalsuste täitmisel (Maksu- ja Tolliameti 2013-2016 arengukava). Olenevalt tegevusvaldkonnast peavad ettevõtted esitama Maksu- ja Tolliametile mitmeid aruandeid. Elektroonilise majandusaasta aruannete esitamise tulemusena jõuavad andmed kiiremini Maksu- ja Tolliametini. Ettevõtete majandusaasta aruanded võimaldavad Maksu- ja Tolliametil võrrelda näiteks aasta jooksul esitatud käibe- ning tuludeklaratsiooni andmeid majandusaasta aruande andmetega. Samuti on võimalik majandusaasta aruannete abil kontrollida tasutud sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni- ning töötuskindlustusemaksset.

2.2.2 Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Eesti Pank

Registrate ja Infosüsteemide Keskus ehk RIK on Justiitsministeeriumi haldusala asutus, mille eesmärk on luua häid integreeritud e-teenuseid pakkuv innovaatiline keskkond riigihaldus-, õigus- ja kriminaalpoliitika efektiivsemaks rakendamiseks. RIK arendab ja haldab riigile ning kodanikele väga olulisi registreid ja infosüsteeme nagu näiteks e-äriregister. (Asutusest 2015)

Ettevõtted esitavad majandusaasta aruanded elektrooniliselt Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ettevõtjaportaalis. Lisaks majandusaasta aruande esitamisele on

ettevõtjaportaalis võimalik registreerida uus ettevõtte, muuta ettevõtte andmeid, teatada ettevõtja tegevusala ning kasutada raamatupidamistarkvara e-arveldaja (Ettevõtjaportaali 2015). Enne XBRL standardile üleminekut põhjustas Registrate ja Infosüsteemide Keskusele suurt ajakulu majandusaasta aruannete skaneerimine. Elektrooniline ettevõtete majandusaasta aruannete esitamine parandab oluliselt aruannete kättesaamise kiirust, sest kõik aruanded on juba digitaliseeritud kujul. Registrate ja Infosüsteemide Keskuse loodud majandusaasta aruannete elektroonilise esitamise keskkond valiti 2011. aastal konkursil World Summit Award maailma parimaks e-valitsuse lahenduseks (Maailma...2015).

Eurosüsteemi keskpangana osaleb Eesti Pank euroala ühtse rahapoliitika kujundamises. Eesti Panga eksperdid teevad Eesti majanduse kohta analüüse ja prognoose ning osalevad euroala majandust käsitlevate analüüside, uuringute ja prognooside koostamises. Pangas tehtavate majandusuuringute eesmärk on anda teavet, mille alusel langetada rahapoliitika ja finantsstabiilsusega seonduvaid otsuseid, ning pakkuda Euroopa Keskpanga ekspertidele ja juhtidele tuge majanduspoliitilistes aruteludes osalemiseks. (Eesti...2015)

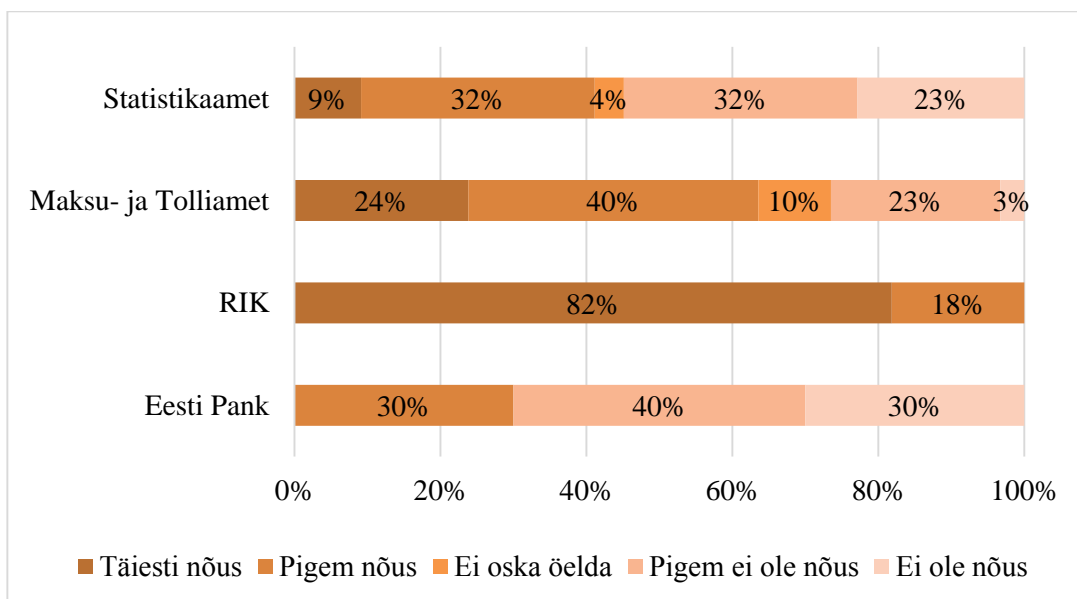
Eesti Pank teeb ja avaldab raha-, finants-, maksebilansi- ning muud makromajandusstatistikat, mis on sisendiks majandusanalüüsil, prognooside koostamisel, makro- ja finantsstabiilsuse hindamisel ning majanduspoliitika kujundamisel. Keskpangal on Eesti Panga seadusest ja Riikliku statistika seadusest tulenev õigus ja kohustus koguda ning reeglite kohaselt töödelda oma vastutusvaldkonda puudutavat raha-, finants- ja maksebilansistatistikat. Statistika on leitav Eesti Panga veebilehe statistikarubriikides. Eesti Pangal on statistilise aruandluse kohustused Euroopa Keskpanga, Rahvusvahelise Valuutafondi, Rahvusvahelise Arvelduste Panga, Eurostati ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide ees. Riikliku statistika programmi raames teostab statistikat ka Eestisiselt, olles tihedas koostöös Statistikaametiga. Näiteks üheks põhiteemaks 2013. aastal olid meetodikamuudatuste kooskõlastamine, ühtse vaate kujundamine institutsionaalsete üksuste klassifitseerimisele ja institutsionaalseid üksusi puudutava info kättesaadavaks tegemine ka andmeesitajatele. Diskussiooni, mille eesmärk oli otsida võimalusi institutsionaalsete üksuste ühetaoliseks klassifitseerimiseks administratiivsetes registrites ja ka statistilises ning järelevalvelises aruandluses, kaasati Finantsinspeksioon, Riigi Infosüsteemide Keskus ja Eesti Väärtpaberkeskus. Eesti Pank vastutab Eesti finants- ja välisesektori ning finantskontode statistika tegemise eest. Keskpanga eesmärk riikliku statistika tegijana on pakkuda

kvaliteetset, usaldusväärset, ajakohast ja erapooletut informatsiooni, mida kasutatakse analüüsi-, prognoosi- ja poliitikakujundamisprotsessides, aga ka avalikkuse teavitamisel. meetodikate arendamises. (Eesti Panga 2013.aasta aruanne) Järgmises peatükis on välja toodud läbiviidud küsimustiku tulemused, järeldused ning autori soovitused.

3. ARVESTUSALASE XBRL STANDARDI RAKENDAMISE MÕJU UURING

3.1 Arvestusalase XBRL standardi rakendamise mõju uuringu tulemused

Alapeatükis 3.1 on esitatud magistritöö raames läbiviidud küsitluse tulemused. Küsimustiku esimene osa koosnes kümnest väitest, millele paluti vastajal anda oma hinnang 5-palli skaalal. Andmete paremaks analüüsimiseks on vaadeldud kõiki väiteid eraldi joonisel, millel on toodud iga asutuse töötajate vastuste osatähtsus. Joonisel 5 on toodud esimese väite tulemused (vt lisa 5) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 5. Elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav

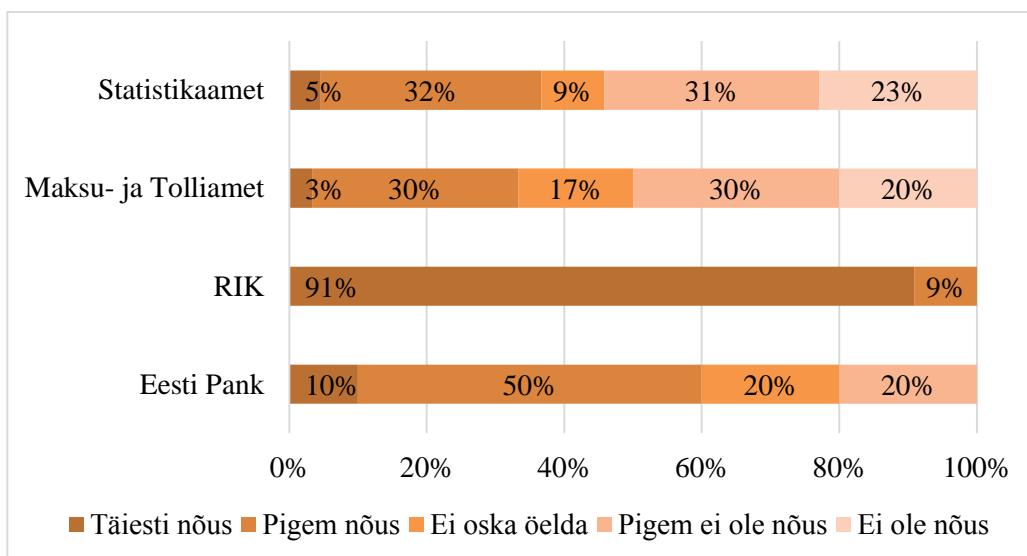
Allikas: Autori koostatud lisa 5 alusel

Jooniselt 5 on näha, et esimest väidet on asutuse siseselt nii Statistikaameti kui ka Maksu- ja Tolliameti töötajad hinnanud väga erinevalt. Statistikaameti töötajatest 32% on pigem nõus, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. Kuid 32% vastajatest pigem ei olnud nõus antud väitega ning 23% vastajatest ei ole nõus, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. Kõige vähem ehk 4% vastajatest ei osanud öelda oma hinnangut toodud väitele. Tulemustest on näha, et hinnang väitele sõltub töötaja ametikohast. Juhtivstatistikud arvasid, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on pigem piisav nende tööülesannete täitmisel, kuid juhataja ning juhataja asetäitjad sellega nõus ei olnud. Autori arvates võib see tuleneda sellest, et juhtivstatistikud tegelevad vaid neile määratud tööülesannetega, kuid juhid näevad üldist pilti tervest osakonnast ning esinevatest probleemidest. Avatud küsimuste vastuste (vt lisa 6) põhjal selgub, et see on põhjustatud olukorrast, et raamatupidamisaruande lisade esitamine on vabatahtlik. See aga pärsib Statistikaameti andmeanalüüsi, kuna kõigi majandusüksuste kohta ei saa kõiki vajalikke andmeid. Seetõttu teeb Statistikaameti töötajatele muret ka uus Euroopa raamatupidamisdirektiivi 2013/34/EL, mille tulemusena kohustuslikult esitatavate andmete hulk väheneb veelgi. Töötajad teevad ettepaneku, et direktiivi üle võtmisel säiliks võimalus vabatahtlikkuse alusel esitada nii palju andmeid, kui ettevõtte soovib.

Maksu- ja Tolliameti töötajad vastasid kõige sagedamini (40%), et on pigem nõus, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. 24% vastajatest väitis, et on nõus antud väitega ning 23% vastajatest pigem ei ole nõus. Kuid erinevalt Statistikaametiga vastas vaid 3% töötajatest, et ei ole nõus toodud väitega. Siiski toovad ka Maksu- ja Tolliameti töötajad välja (vt lisa 7), et andmeanalüüsi takistavad vabatahtlikud lisad, mida ettevõtted eelistavad mitte esitada. Vastajad leiavad ka, et majandusaasta aruannetes sisalduvast informatsioonist jääb nende tööülesannete täitmisel väheks. Näiteks on seotud isikute vahelised tehingud majandusaasta aruannetes toodud väga üldsõnaliselt. Vastuste võrdlemisel töötajate vanusel põhjal selgub, et töötajad vanuses 20-50 eluaastat on pigem nõus, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. Kuid töötajad vanuses 51-60 eluaastat pigem ei ole toodud väitega nõus. Autori arvates võib see olla põhjustatud näiteks asjaolust, et vanemate töötajate ootused uue süsteemi suhtes olid kõrgemad.

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse töötajad on aga oma vastustes väga positiivsed ning 82% vastajatest on täiesti nõus, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. 18% vastajates on pigem nõus toodud väitega. Kuna RIK ei kasuta ettevõtete majandusaasta aruannete informatsiooni andmeanalüüsiks, siis on arusaadav, et RIK-i töötajate jaoks on aruannetes sisalduv informatsioon piisav oma igapäeva tööülesannete täitmisel.

Eesti Panga töötajad vastasid kõige sagedamini (40%), et pigem ei ole nõus, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. Kuid 30% vastajatest on pigem nõus antud väitega ning 30% vastajatest ei ole siiski nõus toodud väitega. Eesti Panga töötajad leiavad (vt lisa 8), et tehnilisel teostamisel ei ole arvestatud suurte andmemahutude tarbijate vajadustega. Kõik avaliku sektori institutsioonid peavad tegema oma rakendused, mille abil andmeid koguda. IFRS-il põhinevate aruannete (peamiselt suured ja majanduse seisukohast olulised) andmed ei ole saadaval ning seetõttu ei ole elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannetes sisalduv informatsioon piisav Eesti Panga tööülesannete täitmisel. Kui võrrelda tulemusi vanuse põhjal, siis on märgata vastustes suurt erinevust. Töötajad vanuses 30-39 eluaastat vastasid kõige sagedamini, et on pigem nõus, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. Kuid töötajad vanuses 40-43 eluaastat vastasid kõige sagedamini, et ei ole pigem nõus toodud väitega. Autor arvab, et erinevus võib olla põhjustatud näiteks sellest, et noorema vanusegrupi töötajad ei kasuta majandusaasta aruande andmeid nii põhjalikuks detailanalüüsiks ning seetõttu on aruannetes sisalduv informatsioon piisav nende tööülesannete täitmisel. Tulemuste põhjal saab väita, et erinevalt Eesti Pangast on Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti ning Registrite ja Infosüsteemide Keskuse töötajatele elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon pigem piisav nende tööülesannete täitmisel. Joonisel 6 on toodud teise väite tulemused (vt lisa 5) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 6. Vajadus küsida ettevõtetelt lisainformatsiooni on tunduvalt vähenenud

Allikas: Autori koostatud lisa 5 alusel

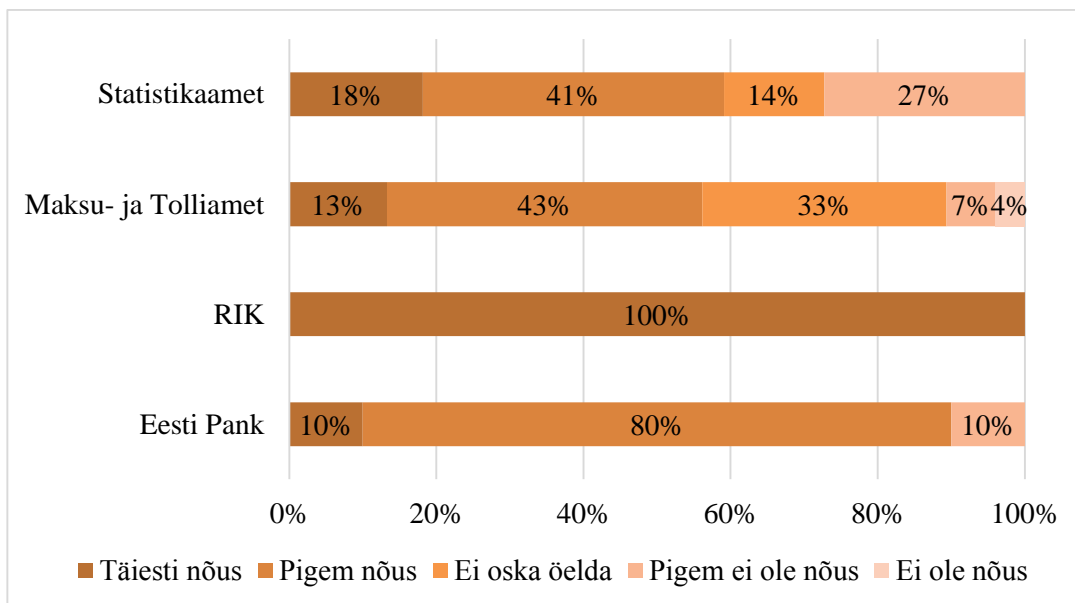
Jooniselt 6 on näha, et asutuse siseselt on nii Statistikaameti kui ka Maksu- ja Tolliameti töötajad hinnanud väidet väga erinevalt. Statistikaametist vastas kõige rohkem töötajaid (32%), et on pigem nõus, et vajadus küsida ettevõtetelt lisainformatsiooni on tunduvalt vähenenud. Kuid 31% vastajatest ei olnud pigem nõus toodud väitega. Erinevus hinnangus võib olla põhjustatud sõna “tunduvalt” tõttu. Avatud küsimuste vastustest (vt lisa 6) selgus, et töötajate arvates on vajadus küsida ettevõtetelt lisainformatsiooni vähenenud, kuid mitte tunduvalt. Kõige vähem (5%) vastati, et ollakse täiesti nõus, et ettevõtetelt lisainformatsiooni küsimise vajadus on tunduvalt vähenenud. Sarnaselt eelmise väitega mõjutas töötajate hinnangut raamatupidamisaruande lisade vabatahtlikkus. Samuti on Statistikaameti töötajad sunnitud küsima ettevõtetelt lisainformatsiooni, sest ettevõtted esitavad oma majandusaasta aruandeid suure hilinemisega. Seetõttu ei ole Statistikaametil võimalik üle minna täielikult majandusaasta aruande andmetele kasutamisele. Probleemi lahendamiseks soovivad Statistikaameti töötajad lühendada majandusaasta aruannete esitamise tähtaega. Võrreldes vastuseid sõltuvalt töötaja ametikohast, on näha, et ainsana ei ole väitega pigem nõus vanemstatistikud.

Maksu- ja Tolliameti töötajate vastused sarnanevad väga Statistikaameti töötajate vastustega. 30% vastajatest on pigem nõus, et vajadus küsida ettevõtetelt lisainformatsiooni on tunduvalt vähenenud ning 30% vastajatest ei ole pigem nõus toodud väitega. Kuid samas

täiesti nõus oli vaid 3% vastajatest ning 20% vastajatest ei ole nõus antud väitega. Maksu- ja Tolliameti töötajate vastutused on mõjutatud Statistikaametile sarnastest teguritest (vt lisa 7) ehk vabatahtlikest lisadest ning hiliselt esitatud majandusaasta aruannetest. Seetõttu teevad Maksu- ja Tolliameti töötajad ettepaneku muuta ettevõtetele kohustuslikuks majandusaasta aruande esitamine Maksu- ja Tolliametile. Töötajad arvavad ka, et ettevõtted, kes ei ole siiani esitanud majandusaasta aruannet 2012. aasta kohta tuleks äriregistrist kustutada. Vastuste võrdlemisel töötajate vanusel põhjal selgub sarnaselt esimese väitega, et töötajad vanuses 51-60 eluaastat pigem ei ole toodud väitega nõus. Autori arvates võib ka see olla põhjustatud sellest, et vanemate töötajate ootused uue süsteemi suhtes olid kõrgemad.

91% Registrate ja Infosüsteemide Keskuse töötajatest on täiesti nõus, et vajadus küsida ettevõtelt lisainformatsiooni on tunduvalt vähenenud ning vaid 9% vastajatest olid pigem nõus. Taaskord on töötajate hinnang mõjutatud sellest, et RIK kasutab ettevõtete majandusaasta aruandeid teisel eesmärgil kui Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet või Eesti Pank.

Eesti Pangast vastas 50% töötajatest, et on pigem nõus, et vajadus küsida ettevõtelt lisainformatsiooni on tunduvalt vähenenud, kuid 20% töötajatest ei ole nõus toodud väitega. Tulemuste võrdlus eelneva väite vastustega tekitab küsimusi. Töötajad pigem ei nõustunud, et elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav nende tööülesannete täitmisel. See tähendab, et töötajatel on vajadus küsida ettevõtelt lisainformatsiooni. Kuid 50% töötajatest arvas siiski, et vajadus küsida ettevõtelt lisainformatsiooni on pigem tunduvalt vähenenud. Autori arvates võib see tuleneda sellest, et sarnaselt Statistikaametiga lähtusid vastajad sõnast “tunduvalt”. Kuna avatud küsimustes (vt lisa 8) tuuakse välja, et võrreldes eelneva perioodiga on lisainformatsiooni küsimine ettevõtte käest vähenenud. Kuid lisainformatsiooni küsimise vajadus siiski säilib, sest Eesti Pank vajab statistika koostamisel detailsemaid andmeid, kui on esitatud majandusaasta aruandes. Tulemuste põhjal saab väita, et XBRL standardi rakendamise tulemusena on üldiselt siiski vaadeldavates avaliku sektori asutustes pigem vähenenud vajadus küsida ettevõtelt lisainformatsiooni. Joonisel 7 on toodud kolmanda väite tulemused (vt lisa 5) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 7. Vähenenud on esitatud majandusaasta aruannete andmete töötlemisele kuluv aeg
Allikas: Autori koostatud lisa 5 alusel

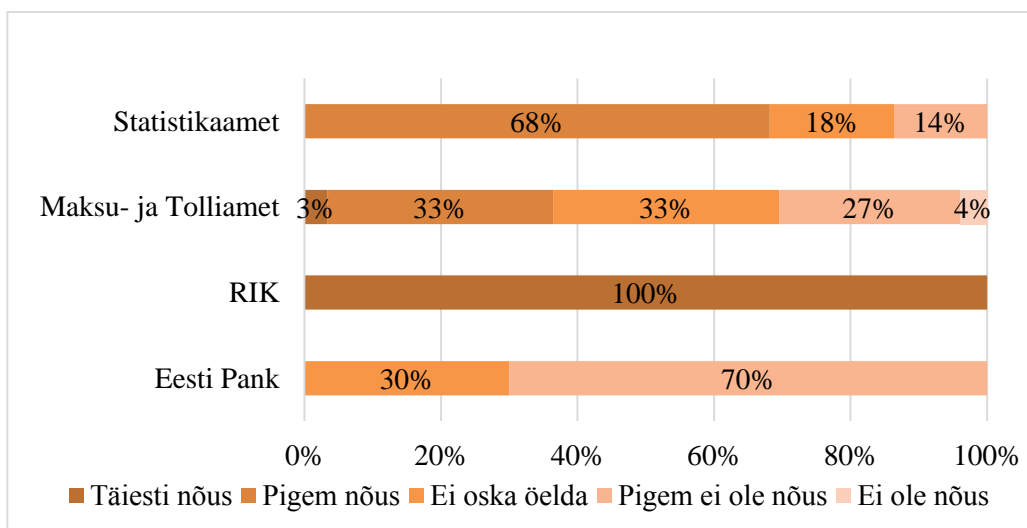
Jooniselt 7 on näha, et 41% Statistikaameti töötajatest on pigem nõus, et ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg on vähenenud. 27% vastajatest ei ole nõus toodud väitega ning 18% vastajatest on väitega täiesti nõus. Statistikaameti töötajad toovad välja (vt lisa 6), et süstematiseerimisele kuluv aeg on vähenenud, sest andmed esitatakse standardiseeritud kujul. Kuna endiselt peab asutus ettevõtelt küsima teatud juhtudel lisainformatsiooni, siis suurendab see andmete töötlemisele kuluvat aega. Töötajad vanuses 46-55 eluaastat vastasid kõige sagedamini, et ei ole pigem nõus toodud väitega.

Maksu- ja Tolliameti töötajad vastasid kõige sagedamini (43%), et on pigem nõus, et ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg on vähenenud. Seevastu 33% vastajatest ei osanud anda hinnangut toodud väitele. Vastustes toodi välja (vt lisa 7), et andmete süstematiseerimisele kuluvat aega on aidanud vähendada andmete esitamine ühe kindla keskkonna kaudu ning standardiseeritud kujul andmete esitamine. Kuid siiski peavad töötajad küsima ettevõtelt ka lisainformatsiooni, mis suurendab andmete töötlemisele kuluvat aega.

Kõik töötajad Registrate ja Infosüsteemide Keskusest väitsid, et on täiesti nõus, et ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele

kuluv aeg on vähenenud. RIK-i töötajate vastus antud väitele ei ole üllatav, sest XBRL standardi rakendamisele ülemineku tulemusena on käsitööd tunduvalt vähem, sest andmed on juba digitaalsel kujul olemas. Samas toovad mõned töötajad välja (vt lisa 9), et mõned ettevõtted esitavad siiski majandusaasta aruandeid notari kaudu. See tähendab, et need aruanded tuleb hiljem käsitsi töödelda ning sisestada.

Eesti Panga vastajatest 80% väitsid, et on pigem nõus, et ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg on vähenenud. 10% vastajatest olid pigem nõus toodud väitega ning 10% vastajatest ei ole väitega nõus. Eesti Panga töötajad tõid välja (vt lisa 8), et andmete esitamine standardsel kujul võimaldab neil kiiremini andmeid töödelda. Tulemuste põhjal saab väita, et XBRL standardi rakendamise tulemusena on üldiselt siiski vaadeldavates avaliku sektori asutustes vähenenud ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv. Joonisel 8 on toodud neljanda väite tulemused (vt lisa 10) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 8. Majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud

Allikas: Autori koostatud lisa 10 alusel

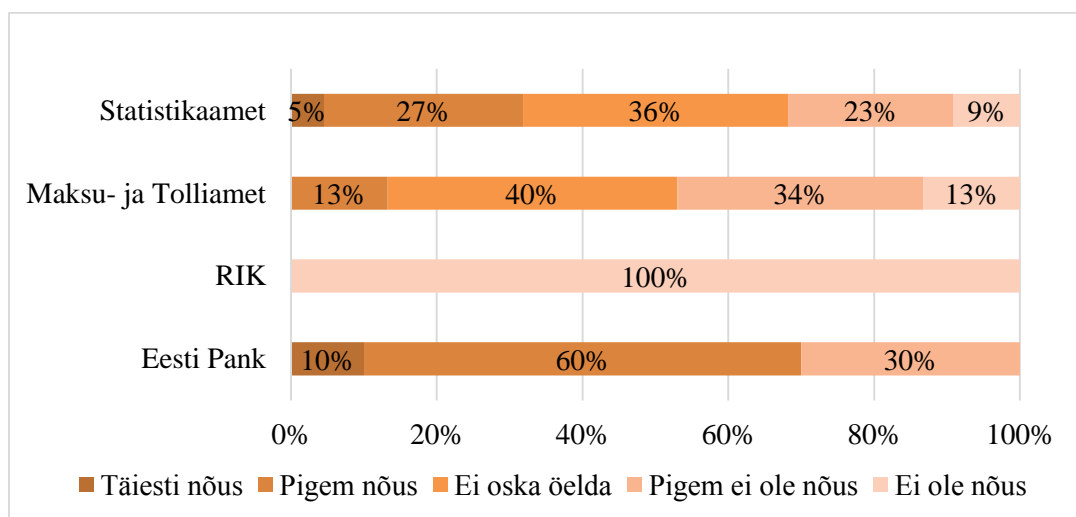
Jooniselt 8 on näha, et 68% Statistikaameti töötajatest on nõus, et majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud. 14% vastajatest pigem ei ole nõus toodud väitega. Üldiselt toovad Statistikaameti töötajad välja (vt lisa 6), et vigade hulk aruannetes on vähenenud ning seetõttu on ka aruannete kvaliteet paranenud. Üks töötaja väidab aga, et

mõningad aruanded sisaldavad vigu ning seetõttu võiks erinevate andmetabelite vahel olla rohkem kontrollide.

Maksu- ja Tolliameti töötajatest vastas 33%, et on pigem nõus, et majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud ning 33% ei osanud anda väitele oma hinnangut. Kvaliteedi paranemise põhjusena nähti e-keskkonna automaatkontrolli, mis vähendab vigade tekkimise võimalust.

Kõik töötajad Registrate ja Infosüsteemide Keskusest väitsid, et on täiesti nõus, et majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud. RIK-i töötajate arvates (vt lisa 9) on majandusaasta aruannete kvaliteeti parandanud automaatsed kontrollreeglid, mis vähendavad aruannetes esinevaid vigu.

Seevastu Eesti Panga vastajatest 70% ei ole pigem nõus, et majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud. 30% vastajatest ei osanud anda oma hinnangut toodud väitele. Eesti Panga töötajate hinnangut võib mõjutada oluliselt asjaolu, et majandusaasta aruanded ei sisalda nende tööks piisaval hulgal informatsiooni. Kui majandusaasta aruanne oleks informatiivsem, siis tõenäoliselt hindaksid töötajad aruannete kvaliteeti kõrgemalt. Tulemuste põhjal saab väita, et üldiselt arvavad Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti ning RIK-i töötajad, et majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud. Kuid Eesti Panga töötajad sellega pigem ei ole nõus. Joonisel 9 on toodud viienda väite tulemused (vt lisa 10) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 9. Süsteemis esineb vigu, mis raskendavad Teie tööülesannete täitmist

Allikas: Autori koostatud lisa 10 alusel

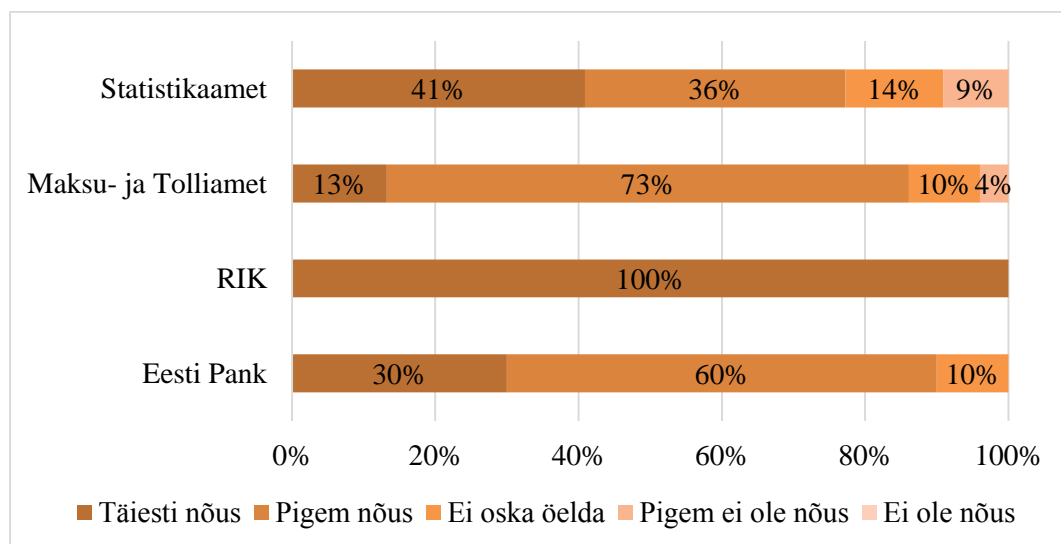
Jooniselt 9 on näha, et 36% Statistikaameti vastajatest ei osanud öelda, kas süsteemis esineb vigu, mis raskendavad nende tööülesannete täitmist. 27% vastajatest on toodud väitega pigem nõus ning 23% pigem ei ole nõus. Töötajad ei oska tuua välja süsteemiga seoses suuri puudusi. Probleemid on seotud pigem majandusaasta aruande esitamise tähtajaga ning lisadega. Mõni vastaja toob välja (vt lisa 6), et palju on vigu EMTAK-i järgi õige tegevusala leidmisel. Seetõttu leiavad vastajad, et ettevõtete õige tegevusala määratlemine peaks olema riigipoolne protseduur, mitte jäetud ettevõtte otsustada. Võrreldes vastuseid töötajate vanusel põhjal selgub, et vastajad vanuses 25-35 eluaastat ei ole nõus, et süsteemis esineb tööülesannete täitmist raskendavaid vigu. Seevastu vanemad töötajad leiavad, et süsteemis esinevad mõningad vead. Erinevus hinnangutes võib tuleneda sellest, et mõned töötajad on süsteemi vigadena arvestanud majandusaasta aruande koostamisega seotud puudused.

Maksu- ja Tolliameti vastajatest 40% ei oska öelda, kas süsteemis esineb vigu, mis raskendavad nende tööülesannete täitmist. 34% vastajatest pigem ei ole nõus toodud väitega. Paar töötajat toob välja (vt lisa 7), et mõnikord esineb probleeme Äriregistrist x-tee teenusega andmete kättesaamisega ning on ilmnenud ka vigu teenuse loogikas. Sarnaselt Statistikaametiga arvavad Maksu- ja Tolliameti vastajad vanuses 51-60 eluaastat, et süsteemis esineb tööülesannete täitmist raskendavaid vigu. Autori arvates võib see olla samuti põhjustatud sellest, et vanemad töötajad pidasid süsteemi vigadeks puudusi seoses majandusaasta aruande koostamisega.

Kõigi RIK-i töötajate arvates ei esine süsteemis vigu, mis raskendaks nende tööülesannete täitmist. Arvestades, et majandusaasta aruannete esitamise e-keskkond asub RIK-i hallatavas andmebaasis, siis ei ole väite üksmeelne vastus üllatav. Kuid samas on RIK ainus, kes oskab välja tuua väiksemaid süsteemiga seotud vigasid (vt lisa 9). Mõned üksikud probleemid on vahest seoses digiallkirjastamisega, mis mõnikord ei toimi, sest Sertifitseerimiskeskuse teenus ei toimi. Vahest ei ole võimalik ka autentimine portaali ID-kaardi probleemide tõttu. Mitmed vastajad toovad välja, et majandusaasta aruande esitamise tähtajal 30. juunil on süsteemis väga palju kasutajaid, mistõttu on süsteemi töö tavapärasest aeglasem.

60% Eesti Panga töötajatest on pigem nõus, et süsteemis esineb vigu, mis raskendavad nende tööülesannete täitmist. Vastajatest 10% olid toodud väitega täiesti nõus. Kuid 30% vastajatest pigem ei ole toodud väitega nõus. Üks töötaja toob puudusena välja (vt lisa 8), et näiteks 2013. aasta majandusaasta aruandes tuleb finantstulu/-kulu näitajatest kokku liita, aga

samas 2012. aastal oli koondrida olemas. Tulemuste põhjal saab väita, et erinevalt Eesti Pangast ei oska Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti ning RIK-i töötajad tuua välja suuri vigu seoses uue süsteemiga. Joonisel 10 on toodud kuuenda väite tulemused (vt lisa 10) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 10. Esitatud majandusaasta aruannete andmed on omavahel paremini võrreldavad
Allikas: Autori koostatud lisa 10 alusel

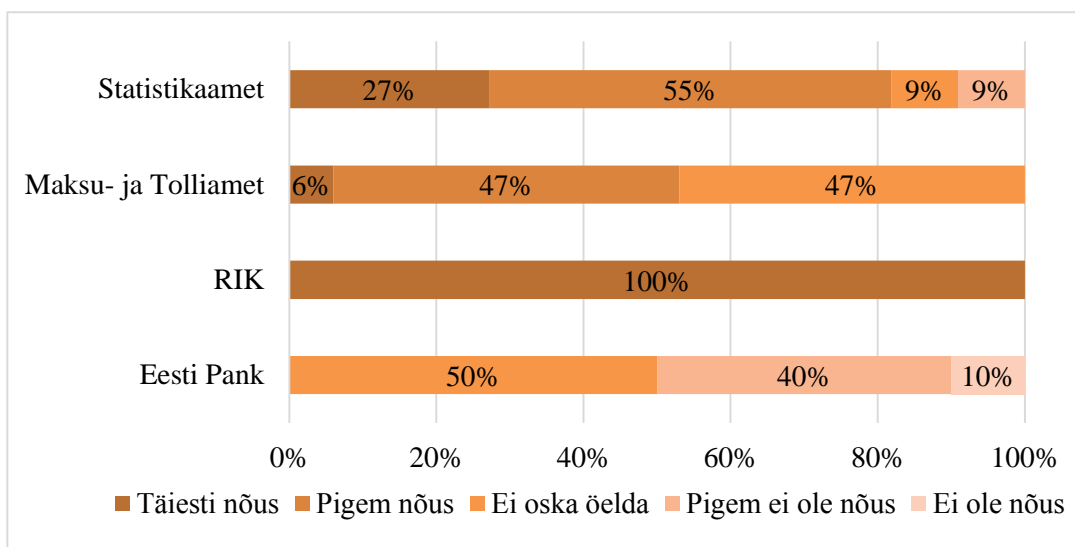
Jooniselt 10 on näha, et 41% Statistikaameti vastajatest on täiesti nõus, et ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmed on omavahel paremini võrreldavad. 36% vastajatest oli väitega pigem nõus ning vaid 9% vastajatest ei olnud väitega nõus. Statistikaameti töötajate arvates on XBRL standardile ülemineku üks suuri eeliseid andmete parem võrreldavus.

73% Maksu- ja Tolliameti vastajatest on pigem nõus, et ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmed on omavahel paremini võrreldavad. 13% vastajatest on toodud väitega täiesti nõus ning vaid 4% töötajatest ei nõustu sellega. Sarnaselt Statistikaametiga toovad MTA vastajad välja (vt lisa 7), et tänu standardiseeritud andmete esitamisele on ettevõtete majandusaasta aruannete andmed omavahel paremini võrreldavad.

Kõik RIK-i vastajad on taaskord ühisel arvamusel, et esitatud majandusaasta aruannete andmed on omavahel paremini võrreldavad.

Eesti Panga vastajatest 60% pigem nõustus, et ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmed on omavahel paremini võrreldavad. 30% vastajatest oli toodud väitega

täiesti nõus ning vaid 10% ei osanud anda oma hinnangut. Kõigi nelja asutuse töötajad tõid välja, et tänu standardiseeritud andmete esitamisele on neil võimalik ettevõtete aruandeid omavahel paremini võrrelda. Seega võib tulemuste põhjal väita, et kõigi nelja avaliku sektori asutuse töötajad arvavad, et XBRL standardi rakendamise tulemusena on ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmed omavahel paremini võrreldavad. Joonisel 11 on toodud seitsmenda väite tulemused (vt lisa 11) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 11. Standardi rakendamine võimaldab viia läbi põhjalikumat andmete analüüsi

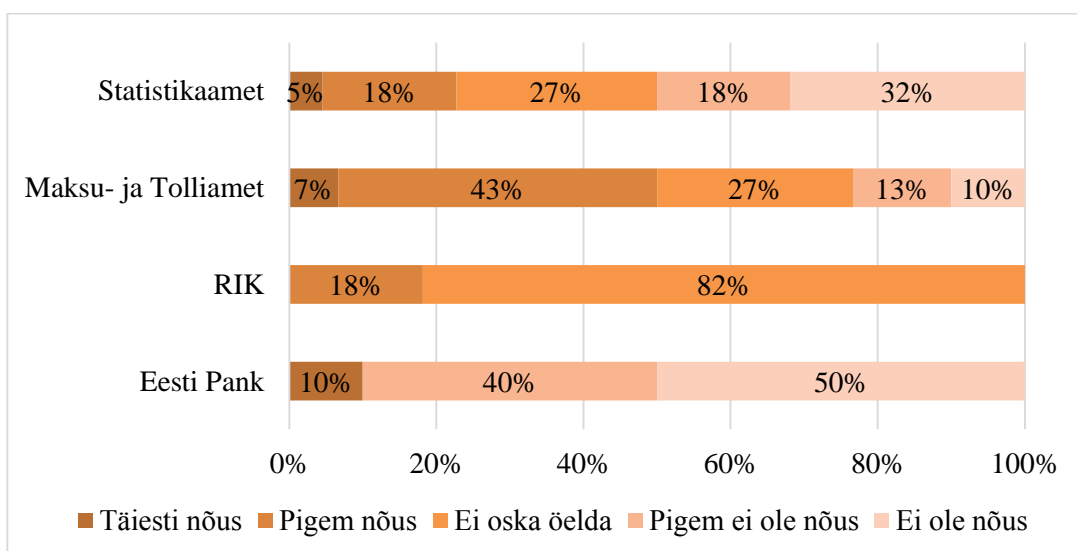
Allikas: Autori koostatud lisa 11 alusel

Jooniselt 11 on näha, et 55% Statistikaameti vastajatest ei ole pigem nõus, et standardi rakendamine võimaldab viia läbi põhjalikumat andmete analüüsi. 27% vastajatest oli toodud väitega täiesti nõus ning 9% vastajatest ei nõustunud. Põhjalikumat andmete analüüsi raskendavad vabatahtlikud lisad ning majandusaasta aruannete esitamine suure hiline misega.

Maksu- ja Tolliameti vastajatest on 47% pigem nõus, et standardi rakendamine võimaldab viia läbi põhjalikumat andmete analüüsi. Kuid samal ajal ka 47% vastajatest ei oska anda oma hinnangut toodud väitele. Ka Maksu- ja Tolliameti töötajad tõid välja (vt lisa 7), et põhjalikumat andmete analüüsi raskendavad vabatahtlikud lisad ning majandusaasta aruannete esitamine suure hiline misega. Kui ettevõtted täidaksid lisanud detailsemalt oleks ka Maksu- ja Tolliameti töötajatel võimalik läbi viia põhjalikum detailanalüüs.

Kõik RIK-i vastajad on täiesti nõus, et standardi rakendamine võimaldab viia läbi põhjalikumat andmete analüüsi. Kuid kuna RIK ei kasuta oma töös majandusaasta aruandeid detailanalüüsiks, siis võib asutusel jääda märkamatuks tegelikud probleemid.

50% Eesti Panga töötajatest ei oska öelda, kas standardi rakendamine võimaldab viia läbi põhjalikumat andmete analüüsi, kuid 40% pigem ei ole nõus antud väitega. Töötajatel ei ole võimalik viia läbi põhjalikumat andmete analüüsi, sest oma tööülesannete täitmisel vajatakse rohkem informatsiooni, kui majandusaruanded sisaldavad. Tulemuste põhjal selgub, et Statistikaametil, Maksu- ja Tolliametil ning Eesti Pangal ei ole standardi rakendamise tulemusena võimalik viia läbi põhjalikumat andmete analüüsi. Takistavateks teguriteks on eelnevalt mainitud vabatahtlikud lisad ning majandusaasta aruannete esitamine suure hiline misega. Joonisel 12 on toodud kaheksanda väite tulemused (vt lisa 11) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 12. Majandusaasta aruannete tähtaegne esitamine on parenenud

Allikas: Autori koostatud lisa 11 alusel

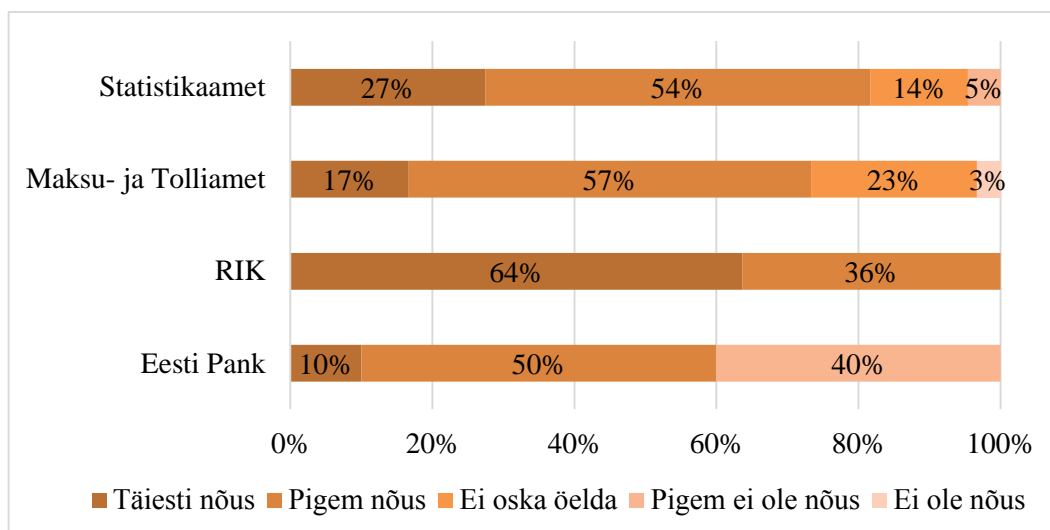
Jooniselt 12 on näha, et 32% Statistikaameti vastajatest ei ole nõus, et tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest on oluliselt suurenenud. 18% vastajatest on toodud väitega pigem nõus ning vaid 5% töötajatest täiesti nõus. Hinnangute erinevus võib tuleneda sellest, et osa töötajaid arvestas vastamisel majandusaasta aruannete andmete kättesaamise kiirusega. Kuna andmed jõuavad kiiremini

Statistikaametini, siis tundub, et ka majandusaasta aruanded esitatakse varem. Töötajad vanuses 36-55 eluaastat arvavad, et tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest ei ole oluliselt suurenenud. Seevastu töötajad vanuses 25-35 eluaastat ei oska anda väitele oma hinnangut. Autori arvates võivad kahe vanusegrupi vastused erineda seepärast, et vanematel töötajatel on pikaajalisem kogemus ning seetõttu oskavad paremini hinnata majandusaasta aruannete tähtaegset esitamist.

Maksu- ja Tolliameti vastajatest väitsid 43%, et on pigem nõus, et tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest on oluliselt suurenenud. Sarnaselt Statistikaametile ei osanud 27% vastajatest antud väitele oma hinnangut anda. Maksu- ja Tolliameti töötajate vastus tundub veidi üllatav, sest eelnevalt on mitmeid kordi toodud välja, et majandusaasta aruanded esitatakse väga suure hilinemisega. Autori arvates võib see tuleneda sellest, et väites on toodud võrdlus teiste aruannete esitamisega ning kuna ettevõtted esitavad tihti ka statistikaaruanded hilinemisega, siis on raske anda väitele õiget hinnangut.

82% Registrate ja Infosüsteemide Keskuse vastajatest ei osanud öelda, kas tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest on oluliselt suurenenud. 18% vastajatest on toodud väitega aga täiesti nõus. Kuna RIK ei küsi ettevõtetelt teisi aruandeid peale majandusaasta aruande, siis puudub neil võrdluse võimalus.

Eesti Panga vastajatest 50% ei nõustu, et tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest on oluliselt suurenenud. 40% vastajatest pigem ei ole toodud väitega nõus ning vaid 10% nõustub väitega. Töötajad vanuses 30-39 eluaastat vastasid kõige sagedamini, et ei ole nõus, et tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest on oluliselt suurenenud. Kuid töötajad vanuses 40-43 eluaastat vastasid kõige sagedamini, et pigem ei ole nõus toodud väitega. Tulemuste põhjal saab väita, et Statistikaamet ning RIK-i töötajad ei tea vastust, kuigi aruanded esitatakse just neile. Seevastu Maksu- ja Tolliameti töötajad olid väitega pigem nõus ning Eesti Panga töötajad toodud väitega nõus ei olnud. Joonisel 13 on toodud üheksanda väite tulemused (vt lisa 12) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 13. Standardi rakendamise tulemusena on võimalik tööülesandeid kiiremini täita

Allikas: Autori koostatud lisa 12 alusel

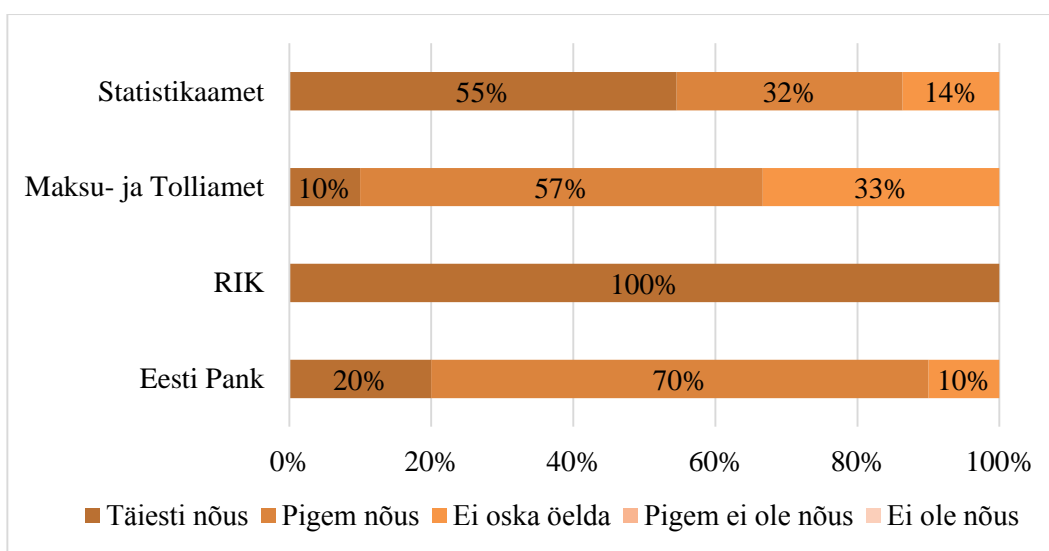
Jooniselt 13 on näha, et 54% Statistikaameti vastajatest on pigem nõus, et standardi rakendamise tulemusena on võimalik tööülesandeid kiiremini täita. 27% vastajatest on täiesti nõus toodud väitega ning vaid 5% vastajatest pigem ei ole antud väitega nõus. Statistikaameti töötajad toovad välja (vt lisa 6), et XBRL standardi rakendamise tulemusena jõuab majandusaasta aruannete informatsioon kiiremini nendeni. See aga võimaldab töötajatel kiiremini oma tööülesandeid täita. Väitega mitte nõustunud vastajad toovad välja, et tööülesannete kiiremat täitmist takistab täiendava lisainformatsiooni küsimine ettevõtetelt.

Maksu- ja Tolliameti vastajatest väitsid 57%, et standardi rakendamise tulemusena on võimalik tööülesandeid kiiremini täita. 17% vastajatest olid väitega täiesti nõus ning vaid 3% ei olnud toodud väitega nõus. Sarnaselt Statistikaametile põhjendasid ka Maksu- ja Tolliameti töötajad (vt lisa 7), et andmete kiire edastamise võimalus aitab neil oma tööülesandeid kiiremini täita. Üks vastaja toob välja, et majandusaasta aruannete andmete töötlemine võtab Registrate ja Infosüsteemi Keskusel endiselt liialt palju aega.

64% RIK-i vastajatest on täiesti nõus, et standardi rakendamise tulemusena on võimalik tööülesandeid kiiremini täita ning 36% vastajatest on pigem nõus toodud väitega. Kui varasemate väidete vastused olid väga ühetaolised, siis antud väide on ainus, kus ühe vastusevariandi osatähtsus ei ole nii suures ülekaalus. Vastavalt töötaja ametikohast on näha ka tulemuste erinevust. Klienditoe töötajad on täiesti nõus, et standardi rakendamine võimaldab tööülesandeid kiiremini täita. Kuid seevastu analüütikud on väitega pigem nõus.

Autori arvates võib seda põhjustada asjaolu, et analüütikud peavad endiselt mõningaid majandusaasta aruandeid skaneerima ning käsitsi andmeid süsteemi sisestama.

Eesti Panga vastajatest 50% nõustub, et standardi rakendamise tulemusena on võimalik tööülesandeid kiiremini täita. Vastajatest 10% on väitega täiesti nõus, kuid 40% pigem ei nõustu väitega. Tulemusi mõjutab kindlasti see, et majandusaasta aruannete informatsioon ei ole piisav Eesti Panga tööülesannete täitmisel ning seega ei ole neil võimalik oma tööülesandeid kiiremini täita. Tulemuste põhjal võib siiski väita, et XBRL standardi rakendamise tulemusena on kõigi nelja avaliku sektori asutuse töötajatel võimalik oma tööülesandeid kiiremini täita. Joonisel 14 on toodud kümnennda väite tulemused (vt lisa 12) nelja avaliku sektori asutuse lõikes.

Joonis 14. Olen rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis

Allikas: Autori koostatud lisa 12 alusel

Jooniselt 14 on näha, et 55% Statistikaameti vastajatest on rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis ning 32% vastajatest on pigem nõus toodud väitega. Statistikaameti töötajad toovad välja (vt lisa 6), et standardi rakendamisega saab rahul olla, sest see on oluliselt lihtsustanud nende tööülesannete täitmist. Majandusaasta aruannete esitamine elektrooniliselt on parendanud andmete edastamise kiirust ning üldiselt ka kvaliteeti.

57% Maksu- ja Tolliameti töötajatest on pigem nõus antud väitega ning 33% vastajatest ei oska anda väitele oma hinnangut. Sarnaselt Statistikaametiga toovad ka Maksu- ja Tolliameti töötajad välja (vt lisa 7), et XBRL standardi rakendamise tulemusena on

võimalik majandusaasta aruande andmeid väga kiirelt kätte saada ning see on nende jaoks väga oluline tegur. Töötajad toovad ka välja, et e-aruandluse tulemusena on andmed standardiseeritud ning visuaalselt paremini jälgitavad.

Seevastu kõik vastajad Registrate ja Infosüsteemide Keskusest on rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis. Kuna elektrooniline majandusaasta aruande esitamine on kindlasti kõige rohkem lihtsustanud just RIK-i tööd, siis ei ole antud väite tulemused väga üllatavad.

70% Eesti Panga vastajatest on pigem rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis. 20% vastajatest on väitega täiesti nõus ning 10% ei osanud anda oma hinnangut. Töötajad vanuses 30-39 eluaastat vastasid kõige sagedamini, et on pigem rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis. Kuid töötajad vanuses 40-43 eluaastat vastasid kõige sagedamini, et on toodud väitega täiesti nõus. Tulemuste põhjal saab väita, et kõik nelja avaliku sektori asutuse töötajad on rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis.

3.2 Uuringu järeldused ja soovitused

Uuring näitas, et nii Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse kui ka Eesti Panga töötajad on üldiselt rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis. Kõige positiivsemalt suhtusid XBRL standardi rakendamisse Registrate ja Infosüsteemide töötajad, mis on ka mõistetav, sest RIK-i juhtimisel läks Eesti üle elektroonilisele majandusaasta aruande esitamisele. Vastajad Registrate ja Infosüsteemide Keskusest olid ainsad, kes valisid kümnest küsimusest üheksale vastuseks äärmusliku vastusevariandi. Kõige suurema negatiivsusega suhtus standardi rakendamisse Eesti Pank, sest tehnilise teostuse juures ei ole arvestatud suurte andmemahtude tarbijatega. Kuid samas olid asutuse töötajad nõus, et tänu XBRL standardi rakendamisele on majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg vähenenud. Töötajad olid ka nõus, et neil on võimalik nüüd ka oma tööülesandeid kiiremini täita. Kõik vastajad neljast avaliku sektori asutusest leiavad, et XBRL standardi rakendamise suurim eelis on andmete kiire kättesaadavus ning ühtse struktuuri alusel koostatud majandusaasta aruanded. Andmete elektrooniline liikumine tähendab, et enam ei pea erinevad asutused majandusaasta aruannete saamiseks ootama Registrate ja Infosüsteemide Keskuse töötajate järel. Seetõttu leiavadki kõigi nelja asutuste töötajad, et neil on nüüd võimalik oma tööülesandeid kiiremini täita. Kõigi

vastajate arvates on suur eelis, et uuele süsteemile üleminek võimaldab ettevõtete majandusaasta aruandeid omavahel paremini võrrelda, sest kasutatud on ühtset struktuuri. Küsitluses osalenud vastajate arvates konkreetselt XBRL standardi rakendamisega probleeme ei ole. Küll aga põhjustab suuri probleeme, et ettevõtted esitavad oma majandusaasta aruandeid suure hilinemisega. Kui ettevõtted esitaksid majandusaasta aruandeid tähtaegselt, siis saaks Statistikaamet minna täielikult üle majandusaasta aruannete andmete kasutamisele. Sellel oleks positiivset mõju nii Statistikaametile kui ka ettevõtetele, sest Statistikaamet ei pea küsima ettevõtjatelt nii palju täiendavaid aruandeid. Seetõttu soovivad nii Statistikaameti kui ka Maksu- ja Tolliameti töötajad, et rakenduks karmim kontroll majandusaasta aruannete esitamisele. Vastajad toovad ka välja, et majandusaasta aruande esitamise tähtaega võiks olla lühem kui kuus kuud pärast majandusaasta lõppu. Maksu- ja Tolliameti töötajad teevad ettepaneku muuta ettevõtetele kohustuslikuks majandusaasta aruande esitamine Maksu- ja Tolliametile. Teine suur probleem, mis ei ole seotud konkreetselt XBRL standardiga, vaid raamatupidamisaruande koostamisega on vabatahtlikud lisad. Statistikaameti ning Maksu- ja Tolliameti andmeanalüüsi pärsib raamatupidamise aastaaruande lisade vabatahtlikkus ja kõigi majandusüksuste kohta ei saa kõiki vajalikke andmeid detailanalüüsi tarbeks. Kokkuvõttes võib küsimustiku tulemuste põhjal väita, et töös püstitatud hüpotees leiab kinnitust ehk arvestusalane XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd.

Tuginedes käesoleva töö tulemustele arvab autor, et riik võiks rakendada tugevamat kontrolli majandusaasta aruannete tähtaegse esitamise üle. Järelevalve majandusaasta aruande esitamise üle võiks minna Maksu- ja Tolliametile nagu tegi ettepaneku Justiitsministeerium. Asutus põhjendas seda asjaoluga, et hetkel ei ole maakohtu registriosakondadel piisavalt ressursse järelevalve teostamiseks. Muudatuse tulemusena on Maksu- ja Tolliametil õigus ettevõtjatele meelde tuletada aruande esitamise kohustust, teha hoiatusi ning määrata trahv, kui aruannet ei esitata tähtaegselt. Selline korraldus motiveeriks ettevõtjaid aruandeid tähtaegselt esitama ning lihtsustaks Statistikaameti tööd. Samas ei ole autor nõus Statistikaameti soovitusel lühendada majandusaasta aruande esitamise tähtaega, sest ilma tugevama järelevalveta esitaksid ettevõtted majandusaasta aruandeid siiski hilinemisega. Lisaks võiks ettevõtteid informeerida, kuidas tähtaegne majandusaasta aruande esitamine lihtsustaks ka ettevõtjate enda tööd. Kindlasti ei ole paljud ettevõtjad rahul, et peavad esitama Statistikaametile mõningaid andmeid dubleerivalt. Kui aga majandusaasta aruanne oleks

tähtaegselt esitatud, siis ei tekiks ettevõtetal alati sellist lisatöö kohustust. Sarnaselt võiksid ettevõtted rohkem tähelepanu pöörata raamatupidamise aastaaruande lisade esitamisele. Kuna lisade esitamine on vabatahtlik ning võtab veidi aega, siis on ettevõtetal mugavam need esitamata jätta. Sellest tulenevalt tekib aga olukord, kus näiteks Statistikaamet pöördub lisainformatsiooni saamiseks ettevõtja poole. Kui lisad oleks esitatud koheselt, siis ei tekiks ettevõtjal hiljem ning täiendavat ajakulu. Seoses süsteemi ülekoormatusega 30. juunil soovib autor uurida Registrate ja Infosüsteemide Keskusel võimalust arendada tarkvara lahendusi, mis kiirendaks programmi kasutamist nõ. tiptundidel.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, kas arvestusalase XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd. Riiklike institutsioonidena valiti neli asutust, kes kasutavad oma töös majandusaasta aruannete informatsiooni: Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Registrate ja Infosüsteemide Keskus ning Eesti Pank.

Töö esimeses peatükis selgitati, mis on XBRL standard (*eXtensible Business Reporting Language*) ehk äri- ja rahandusalase informatsiooni edastamise platvorm. Standardi rakendamise eesmärk oli lihtsustada informatsiooni kättesaadavust, parandada selle kvaliteeti ning täpsust. Kasu saavad standardi rakendamisest nii avaliku sektori asutused, ettevõtjad, audiitorid, analüütikud ning investorid. XBRL on laiendatav ehk majandusaasta aruande taksonoomiat on võimalik lihtsalt kohandada vastavalt vajadusele. Taksonoomia on elementide loend, milles igale andmeühikule antakse oma *tag* ehk märgend, mis hiljem võimaldab arvutil andmeid lihtsalt ja kiirelt töödelda. XBRL standardi rakendamisel on kõige olulisem tsentraalse majandusaasta aruande taksonoomia kokkuleppimine ja riiklikul tasandil kinnitamine. Taksonoomia on kooskõlas üldtunnustatud raamatupidamisprintsipidega. See tähendab, et kui XBRL taksonoomia loomisel kasutatavad alused on erinevad, siis ei ole erinevate riikide ettevõtete esitatud finantsinformatsioon omavahel siiski võrreldav. Alates 2010. aastast jaanuarist peavad Eesti ettevõtjad esitama majandusaasta aruande elektroonilises aruandluskeskkonnas, mis tugineb XBRL tehnoloogial. Taksonoomia haldaja on Justiitsministeerium ning see registreeritakse riigi infosüsteemi halduse infosüsteemis. XBRL standardi rakendamise eesmärk Eestis oli lihtsustada kogu aruandluskohustuse korraldust. Lisaks sooviti vähendada kulusid, mis olid seotud esitatud andmete süstematiseerimise ja töötlemisega. Oluline eesmärk oli ka vähendada ettevõtelt dubleerivate andmete esitamist.

Teises peatükis selgitati, millist uurimismetoodikat on kasutatud, et täita püsitatud töö eesmärk. Töös on kasutatud kvantitatiivset uurimismeetodit. Andmete kogumiseks viidi läbi internetiküsitlus, kus osalesid Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ning Eesti Panga töötajad. Küsimustik koosnes kahest osast. Esimene

osa koosnes kümnest väitest, millele oli vaja anda oma hinnang 5-palli skaalal. Küsimustiku teine osa koosnes kolmest avatud küsimusest, kus vastaja sai avalda oma arvamust. Avatud küsimuste eesmärk oli selgitada välja, millised on vastaja arvates uue süsteemi eelised, puudused ning soovitusel. Küsimustiku tulemused on usaldusväärsed, sest küsimustik saadeti neljas asutuses vaid neile osakondadele ja talitustele, kes kasutavad oma igapäeva töös majandusaasta aruandeid. Tulemuste usaldusväärsuse tagamise eesmärgil eemaldati vastused, mis olid puudulikud või mitte usaldatavad. Lisaks uurimismeetodile on kirjeldatud lähemalt uurimisobjekte ning nende seost ettevõtete majandusaasta aruannetega. Andmete kogumisel kasutab Statistikaamet oma andmekogumiskanalit eSTAT, kus äriregistrile esitatud majandusaasta aruande andmed on eeltäidetuna juba kuvatud. Ettevõtja peab esitama vaid need andmed, mida ei ole majandusaasta aruandes küsitud või mida seal ei ole esitanud Maksu- ja Tolliametile peavad ettevõtted olenevalt tegevusvaldkonnast esitama mitmeid aruandeid. Elektrooniliste majandusaasta aruannete esitamise tulemusena jõuavad andmed kiiremini Maksu- ja Tolliameti. Ettevõtted esitavad majandusaasta aruanded elektrooniliselt Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ettevõtjaportaalis. Enne XBRL standardile üleminekut põhjustas Registrate ja Infosüsteemide Keskusele suurt ajakulu majandusaasta aruannete skaneerimine. Elektrooniline ettevõtete majandusaasta aruannete esitamine parandab oluliselt aruannete kättesaamise kiirust, sest kõik aruanded on juba digitaliseeritud kujul. Eesti Pank teeb ja avaldab raha-, finants-, maksebilansi- ning muud makromajandusstatistikat.

Kolmandas peatükis on välja toodud läbiviidud küsitluse tulemused, millest selgus, et üldiselt on arvestuslase XBRL standardi rakendamine Eestis lihtsustanud Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ning Eesti Panga tööd. Kõige positiivsemalt suhtusid XBRL standardi rakendamisse Registrate ja Infosüsteemide töötajad, mis on ka mõistetav, sest RIK-i juhtimisel läks Eesti üle elektroonilisele majandusaasta aruande esitamisele. Kõige suurema negatiivsusega suhtus standardi rakendamisse Eesti Pank, sest tehnilise teostuse juures ei ole arvestatud suurte andmemahtude tarbijatega. Kuid samas olid asutuse töötajad nõus, et tänu XBRL standardi rakendamisele on majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg vähenenud. Töötajad olid ka nõus, et neil on võimalik nüüd ka oma tööülesandeid kiiremini täita. Kõik vastajad neljast avaliku sektori asutusest leiavad, et XBRL standardi rakendamise suurim eelis on andmete kiire kättesaadavus ning ühtse struktuuri alusel koostatud majandusaasta aruanded. Kõigi vastajate arvates on suur eelis, et uuele süsteemile üleminek võimaldab ettevõtete majandusaasta

aruandeid omavahel paremini võrrelda. Uue süsteemi juures ei osanud vastajad välja tuua suuri probleeme, sest põhilised probleemid on seotud majandusaasta aruannete tähtaegse esitamisega ning lisade täitmisega. Vastajaid töid uuringus välja hetkel esinevad probleemid:

1. Majandusaasta aruande esitamise keskkonnas on andmetabelite vahel kontroll veidi nõrk.
2. Kõigi majandusüksuste kohta ei saa kõiki vajalikke andmeid detailanalüüsiks, sest raamatupidamise aastaaruande lisad on vabatahtlikud.
3. Ettevõtjad esitavad majandusaasta aruanded suure hilinemisega. See aga ei võimalda Statistikaametil täielikult üle minna majandusaasta aruandme andmete kasutamisele.
4. Esineb mõningaid probleeme seoses digiallkirjastamisega.
5. Mõnikord ei ole võimalik autentimine portaali seoses ID-kaardi probleemidega.
6. Majandusaasta aruande esitamise tähtajal 30. juunil on süsteemis väga palju kasutajaid, mistõttu on süsteemi töö tavapärasest aeglasem.
7. Mõned ettevõtted esitavad majandusaasta aruandeid siiski notari kaudu. See koormab RIK-i, sest need aruanded tuleb hiljem käsitsi töödelda ning sisestada.

Tuginedes eelnevalt mainitud probleemide tegid küsitluses osalenud töötajad järgnevad ettepanekud:

1. Majandusaasta aruande esitamise keskkonnas võiks veelgi suurendada kontrolli andmetabelite vahel.
2. Ettevõtted võiksid pöörata suuremat tähelepanu raamatupidamise aastaaruande lisade täitmisele.
3. Ettevõtted võiksid majandusaasta aruandeid hakata esitama Maksu- ja Tolliametile.

Tuginedes käesoleva töö tulemustel arvab autor, et riik võiks rakendada tugevamat kontrolli majandusaasta aruannete tähtaegse esitamise üle. Järelevalve majandusaasta aruande esitamise üle võiks minna Maksu- ja Tolliametile nagu tegi ettepaneku Justiitsministeerium. Asutus põhjendas seda asjaoluga, et hetkel ei ole maakohtu registriosakondadel piisavalt ressursse järelevalve teostamiseks. Muudatuse tulemusena on Maksu- ja Tolliametil õigus ettevõtjatele meelde tuletada aruande esitamise kohustust, teha hoiatusi ning määrata trahv, kui aruanne ei esitata tähtaegselt. Selline meetod motiveeriks ettevõtjaid aruandeid tähtaegselt esitama ning lihtsustaks Statistikaameti tööd. Lisaks võiks ettevõtteid informeerida, kuidas tähtaegne majandusaasta aruande esitamine lihtsustaks ka ettevõtjate enda tööd. Kindlasti ei ole paljud ettevõtjad rahul, et peavad esitama Statistikaametile mõningaid andmeid

dubleerivalt. Kui aga majandusaasta aruanne oleks tähtaegselt esitatud, siis ei tekiks ettevõtetel alati sellist lisatöö kohustust. Sarnaselt võiksid ettevõtted rohkem tähelepanu pöörata raamatupidamise aastaaruande lisade esitamisele. Kuna lisade esitamine on vabatahtlik ning võtab veidi aega, siis on ettevõtetel mugavam need esitamata jätta. Sellest tulenevalt tekib aga olukord, kus näiteks Statistikaamet pöördub lisainformatsiooni saamiseks ettevõtja poole. Kui lisad oleks esitatud koheselt, siis ei tekiks ettevõtjal hiljem täiendavat ajakulu. Seoses süsteemi ülekoormatusega 30. juunil soovib autor uurida Registrate ja Infosüsteemide Keskusel võimalust arendada tarkvara lahendusi, mis kiirendaks programmi kasutamist nõ. tiptundidel. Kokkuvõtvalt võib uuringu tulemuste põhjal väita, et töös püstitatud hüpotees leiab kinnitust ehk arvestusalane XBRL standardi rakendamine Eestis on lihtsustanud avaliku sektori asutuste tööd.

VIIDATUD ALLIKAD

An Introduction to XBRL. XBRL International.

<https://www.xbrl.org/the-standard/what/taxonomies/> (07.04.2015)

Andmete esitamine 2015. aastal. Statistikaamet.

<http://www.stat.ee/andmete-esitamine-2015> (26.04.2015)

Asutusest. Registrate ja Infosüsteemide Keskus.

<http://www.rik.ee/et/asutusest> (26.04.2015)

Bergeron, B. (2003). Essentials of XBRL: Financial Reporting in the 21st Century. 1st ed. New Jersey: Wiley.

Bizarro, A., Garcia, A. (2010). XBRL-Beyond the Basics: Benefits for Financial Reporting and Auditing – The CPA Journal, pp. 62 – 71.

Bonsón, E., Cortijo, V., Escobar, T. (2007). Towards the global adoption of XBRL using International Financial Reporting Standards (IFRS) – International Journal of Accounting Information Systems, no. 10, pp. 46 - 60.

Bonsón, E., Cortijo, V., Escobar, T. Flores, F. (2009). Implementing XBRL Successfully by Mandate and Voluntarily – Information Today Inc, pp. 37 – 40.

Burnett, R., Friedman, M., Murthy, U. (2006). Financial Reports: Why You Need XBRL – The Journal of Corporate Accounting & Finance, pp. 33 – 40.

Cañibano, L Ucieda, L, J. Accounting and financial reporting in Spain.

http://www.uam.es/personal_pdi/economicas/jlucieda/sci/canibano_ucieda_2005.pdf (10.05.2015)

Eesti Panga 2013. aasta aruanne.(2014). Eesti Pank.

Eesti Panga ülesanded. Eesti Pank.

<http://www.eestipank.ee/eesti-pank/eesti-panga-ulesanded> (26.04.2015)

Enachi, M., Andone, I, I. (2015). The progress of XBRL in Europe – projects, users and prospects – Procedia Economics and Finance, no. 20, pp. 185 – 192.

- Esileht. Registrate ja Infosüsteemide Keskus.
<http://xbrl.eesti.ee/index.php/Esileht> (07.04.2015)
- Ettevõtjaportaal. Registrate ja Infosüsteemide Keskus.
<http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaal/> (26.04.2015)
- E-aruandluse eesmärgist. Justiitsministeerium.
https://ajaveeb.just.ee/e-aruandlus/?page_id=13 (08.04.2015)
- Exploring the Common Uses of XBRL.
<http://what-when-how.com/xbrl/exploring-the-common-uses-of-xbrl/> (14.05.2015)
- Filing financial statements. Registro Imprese.
<http://www.registroimprese.it/en/deposito-bilanci#tab=cosa&under-tab=informazioni>
 (14.05.2015)
- Fundamentals. IFRS.
<http://www.ifrs.org/xbrl/resources/Pages/Fundamentals.aspx> (08.04.2015)
- Garner, D., Henderson, D., Sheetz, D, D., Trinkle, S, B. The Different Levels of XBRL Adoption – Management Accounting Quarterly, no. 2, pp. 1 – 11.
- Hannon, N. (2004). XBRL Grows Fast in Europe – Strategic Finance, pp. 55 – 56.
- Hannon, N. (2005). XBRL Fundamentals – Strategic Finance, pp. 57 – 58.
- Hannon, N. (2006). Does XBRL Costs Too Much? – Strategic Finance, pp. 59 – 60.
- Hoffman, C. (2006). Financial Reporting Using XBRL: IFRS and US GAAP Edition. 1st ed. Raleigh: Lulu.
- IFRS Taxonomy 2015. IFRS.
<http://www.ifrs.org/XBRL/IFRS-Taxonomy/2015/Pages/default.aspx> (17.05.2015)
- Juristifications. XBRL.
<https://www.xbrl.org/the-consortium/about/jurisdictions/> (16.05.2015)
- Kontaktid. Statistikaamet.
<http://www.stat.ee/kontaktandmed> (25.04.2015)
- Kontrolliosakond. Maksu- ja Tolliamet.
<http://www.emta.ee/?id=652> (26.04.2015)
- Kull, J., Miller, L., Savage, M., St.Claire, J. (2007) Interactive Data – XBRL: A Revolutionary Idea – Journal of Government Financial Management, pp. 10 - 14.
- Li, S., Pinsker, R. (2008). Costs and benefits of XBRL adoption: Early evidence – Communication of the ACM, no. 3, pp. 47 – 50.

- Lähteülesanne aruandluskorralduse lihtsustamise rakendamiseks. Justiitsministeerium.
<https://ajaveeb.just.ee/e-aruandlus/wp-content/uploads/2009/02/lahteulesanne1.pdf>
(09.04.2015)
- Maailma parimaks e-valitsuse lahenduseks valiti eestlaste e-aruandlus. Justiitsministeerium.
<http://www.just.ee/et/uudised/maailma-parimaks-e-valitsuse-lahenduseks-valiti-eestlaste-e-aruandlus> (11.05.2015)
- Majandusaasta aruande esitamise juhend. Registrite ja Infosüsteemide Keskus.
<http://abiinfo.rik.ee/majandusaastaruandeesitamisejuhend> (07.04.2015)
- Majandusaasta aruande taksonoomia. Vabariigi valitsuse määrus 17.12.2009.a – RT I 2009, 64, 436.
- Majandusaasta aruanne. Registrite ja Infosüsteemide Keskus.
<http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaali/majandusaasta-aruanne> (07.04.2015)
- Majandusaasta aruanne ja statistiliste aruannete esitamine Statistikaametile. Statistikaamet.
<https://www.stat.ee/38954> (26.04.2015)
- Maksu- ja Tolliamet 2013 - 2016 arengukava. (2013). Maksu- ja Tolliamet.
- Näiteid XBRL standardi aluseks võtnud riikide projektidest. Justiitsministeerium.
<https://ajaveeb.just.ee/e-aruandlus/?p=245> (14.05.2015)
- Organisatsiooni struktuur. Eesti Pank.
<http://www.eestipank.ee/eesti-pank/organisatsiooni-struktuur> (26.04.2015)
- PDF-aruande laadimine või vormide laadimine. Registrite ja Infosüsteemide Keskus.
<http://abiinfo.rik.ee/pdfaruandelaadimine> (07.04.2015)
- Projekti lähteülesanne. Justiitsministeerium.
https://ajaveeb.just.ee/e-aruandlus/?page_id=77 (07.04.2015)
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud Riigikogus 20. novembril 2002.a – RT I 2002, 102, 600; RT I 2009, 54, 363.
- Ramin, K., Reiman, C. (2013). IFRS and XBRL: How to improve Business Reporting through Technology and Object Tracking. 1st ed. Chichester: Wiley.
- Saareoja, E., Põldsaar, M. (2012). Majandusaasta aruannete kasutamine riikliku statistika tegemisel – Eesti Statistika kvartalikirj, 1/12, lk 16 – 23.
- Section Six: What is the History of XBRL? Bryant University.
<http://web.bryant.edu/~xbrl/xbrl/history.htm> (07.04.2015)
- Statistikaameti põhimäärus. Rahandusministeri määrus 27.08.2013.a – RT I, 30.08.2013, 1.

Statistikaametist. Statistikaamet.

<http://www.stat.ee/statistikaametist> (26.04.2015)

Statistikaosakond. Eesti Pank.

<http://www.eestipank.ee/eesti-pank/statistikaosakond> (26.04.2015)

Struktuur. Maksu-ja Tolliamet.

<http://www.emta.ee/index.php?id=32771> (26.04.2015)

Taksonoomia töörühm. Justiitsministeerium.

https://ajaveeb.just.ee/e-aruandlus/?page_id=31 (08.04.2015)

The IFRS Taxonomy. IFRS.

<http://www.ifrs.org/XBRL/IFRS-Taxonomy/Pages/IFRS-Taxonomy.aspx>
(17.05.2015)

Valitsuskomisjon. Justiitsministeerium.

https://ajaveeb.just.ee/e-aruandlus/?page_id=67 (13.05.2015)

Valitsus muutis majandusaasta aruande taksonoomia määrust. Raamatupidamisuudised.

<http://rup.ee/raamatupidamine/artiklid/valitsus-muutis-majandusaasta-aruande-taksonoomia-maarust> (08.04.2015)

Vetevoog, K. Kavandatavad muudatused majandusaasta aruande koostamises ja esitamises.

<http://www.btb.ee/blogi/kavandatavad-muudatused-majandusaasta-aruande-koostamises-ja-esitamises> (13.04.2015)

Äriseadustik. Vastu võetud Riigikogus 15.veebbruaril 1995.a –

RT I 1995, 26, 355; RT I 2010, 9, 41.

Kernan, K. XBRL Around the World.

<http://www.journalofaccountancy.com/Issues/2008/Oct/XBRLAroundTheWorld.htm>
(13.05.2015)

XBRL kasutuselevõtu juhend (2012). Registrate ja Infosüsteemide Keskus.

SUMMARY

THE INFLUENCE OF EMPLOYING THE XBRL ACCOUNTING STANDARD TO ESTONIAN PUBLIC SECTOR INSTITUTIONS

Kätlin Sukk

Since January 2010 Estonian entrepreneurs are obliged to present their annual reports in an electronic reporting environment which is based on XBRL technology. Previous studies or theses have not treated the issue of how the employment of the XBRL accounting standard in Estonia has achieved the set aims from the point of view of public sector institutions. Hence, the following research question has been set – there is no information on whether the employment of the XBRL accounting standard has simplified the work of public sector institutions. The aim of this Master's thesis is to find out whether the employment of the XBRL accounting standard in Estonia has simplified the work of public sector institutions. Four national institutions that use information from annual reports in their work were selected for study: Statistical Office, Tax and Customs Board, Bank of Estonia, Centre of Registers and Information Systems. Based on sources covering the topic of the XBRL accounting standard, the following hypothesis was set by the author: employing the XBRL accounting standard in Estonia has simplified the work of public sector institutions.

The Master's thesis has been divided into three main parts. The first of these contains the theoretical part of the research and explains the XBRL accounting standard and the taxonomy of the annual report. Additionally, the employment of the XBRL standard in the European Union and in Estonia is discussed. The XBRL standard (eXtensible Business Reporting Language) is a platform for sharing business and financial information. The aim of employing the standard was to simplify the availability of information, to improve its quality and precision. Taxonomy is the listing of elements in which each unit of data is given a tag which enables the computer to later process the data in a simple and fast manner. In employing

the XBRL standard the agreement on a central annual report taxonomy and its approval on the national level are of utmost importance. In Europe the XBRL standard was applied in 2003. Mandatory implementation of the standard depends, however, on the local national legislation. For better cooperation in Europe, XBRL Europa was established in 2008 as a subsidiary of XBRL International. From January 2010 Estonian companies are under obligation to submit their annual report in an electronic reporting environment that is based on the XBRL technology. The aim of employing the XBRL standard in Estonia was to simplify the organisation of the whole reporting obligation. Also, there was an ambition to reduce costs that were connected with the systemising and treatment of submitted data. Another important aim was to reduce the submission of duplicate data by companies.

The second chapter of the paper explains the research method used to achieve the set aim of the thesis. A quantitative research method was used. An internet-based questionnaire was carried out among the employees of the Statistical Office, the Tax and Customs Board, the Bank of Estonia, and the Centre of Registers and Information Systems for the purpose of gathering data. The questionnaire was divided into two parts. In the first part the respondents were presented with ten statements that they were asked to assess on a scale of one to five. The second part of the questionnaire had three open questions where the respondents were encouraged to share their opinions. In addition to the study method, the research objects and their connection to the annual reports of companies are explained in more detail. In gathering data, the Statistical Office uses its own data collection channel eSTAT, where the data from annual reports submitted to the commercial register are pre-filled for displaying. Depending on their field of activity, companies are under obligation to submit various reports to the Tax and Customs Board. As a result of submitting annual reports in an electronic way the data reaches the Tax and Customs board faster. Companies submit their annual reports electronically using the company registration portal of the Centre of Registers and Information Systems. The Bank of Estonia gathers and publishes monetary, financial, payment balance and other macro-economic statistics.

The results of the questionnaire have been published in the third chapter of the paper. The results show that in general the employment of the XBRL accounting standard in Estonia has simplified the work of the Statistical Office, the Tax and Customs Board, the Bank of Estonia, and the Centre of Registers and Information Systems. All employees consider the transmission to using the XBRL standard to have reduced the time spent on systemising and

treating the data of annual reports. The employees also agreed that they were now able to fulfil their work tasks faster. All respondents from the four public sector institutions found that the most important advantage of employing the XBRL standard is the fast availability of data and that all annual reports have been compiled following the same structure. The respondents were unable to find considerable problems with the new system, since the main complications are connected with the timely submission of annual reports and with filling in its annexes.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Austatud vastaja,

Olen Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestuse eriala magistriõppe üliõpilane. Magistritöö raames viin läbi küsimustiku arvestusalase XBRL standardi rakendamise mõju kohta Eesti avaliku sektori asutustele. Küsimustiku eesmärk on välja selgitada, kas XBRL standardi rakendamine on lihtsustanud Eesti avaliku sektori asutuste tööd.

Vastamine on anonüümne ning saadud andmeid kasutatakse ainult üldistatud kujul uuringu tulemuste analüüsil. Küsimustikule vastamine võtab ligikaudu 15 minutit.

Palun valige iga väite juures sobiv number, mis kajastab Teie seisukohta kõige adekvaatsemalt. Seejuures lähtuge järgmisest skaalast:

1	2	3	4	5
Täiesti nõus	Pigem nõus	Ei oska öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole nõus

1. Elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav Teie tööülesannete täitmisel.
2. Vajadus küsida ettevõtelt lisainformatsiooni on tunduvalt vähenenud.
3. Ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmete süstematiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg on vähenenud.
4. Majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud.
5. Süsteemis esineb vigu, mis raskendavad Teie tööülesannete täitmist.
6. Ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmed on omavahel paremini võrreldavad.
7. Standardi rakendamine võimaldab viia läbi põhjalikumad andmete analüüsi.
8. Tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest on oluliselt suurenenud.
9. Standardi rakendamise tulemusel on Teil võimalik oma tööülesandeid kiiremini täita.
10. Olen rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis.

Lisa 1 järg

- Mis teile uue süsteemi juures meeldib?
- Millised on uue süsteemi peamised probleemid?
- Muud kommentaarid ja ettepanekud süsteemi kohta.

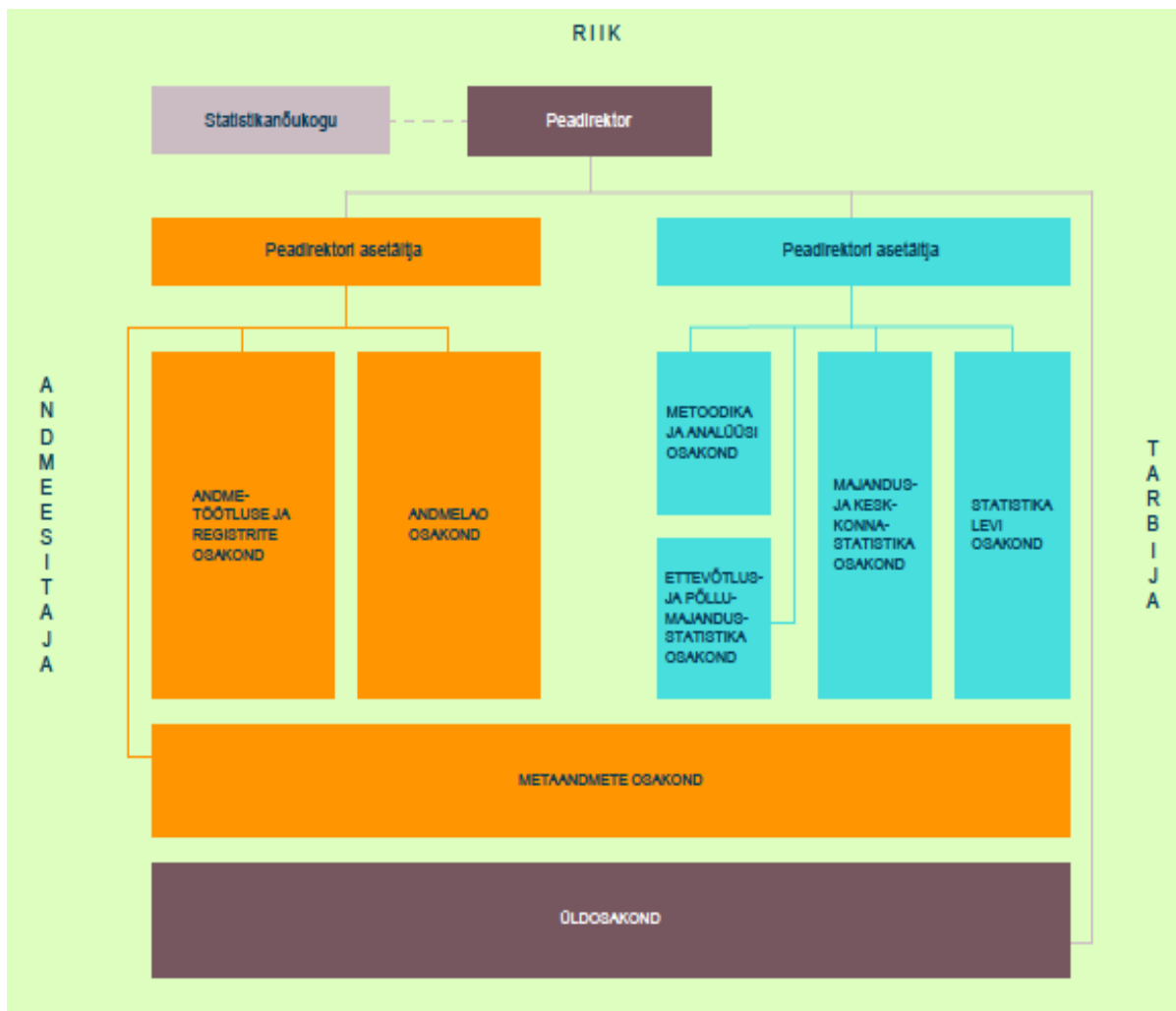
Küsimustiku täitja andmed:

Vanus:

Organisatsioon:

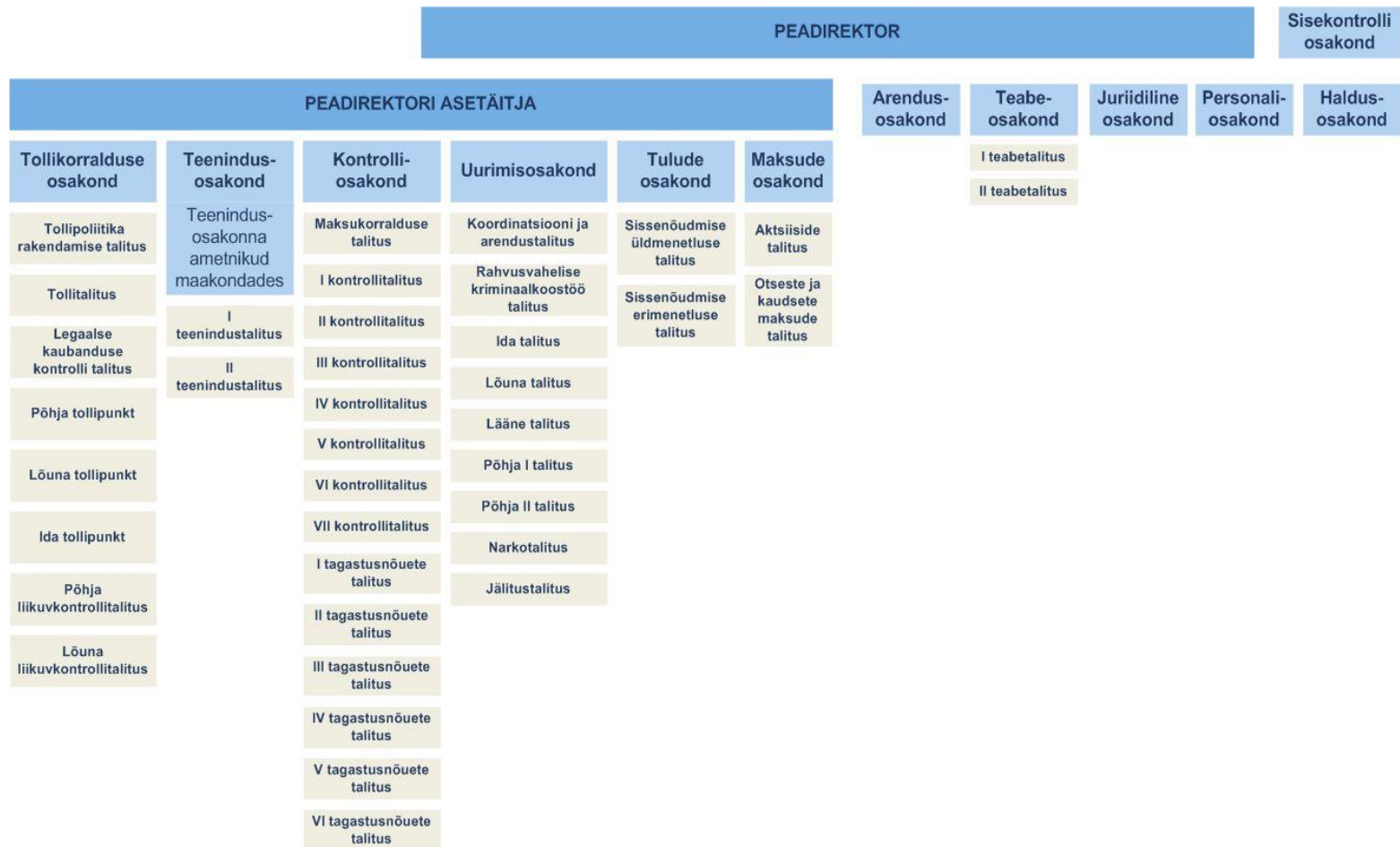
Ametikoht:

Lisa 2. Statistikaameti struktuur

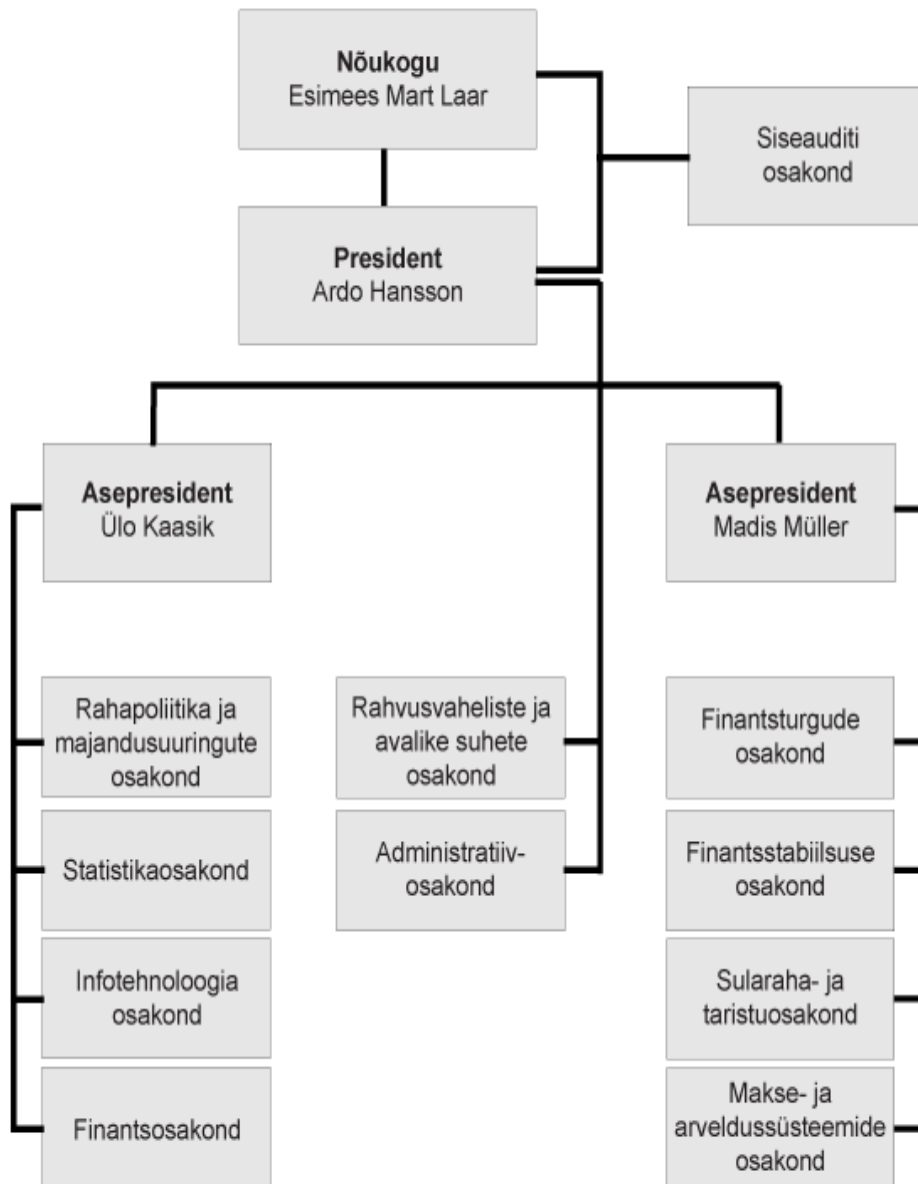
Allikas: (Kontaktid 2015)

Lisa 3. Maksu- ja Tolliameti struktuur

Allikas: (Struktuur 2015)

Lisa 4. Eesti Panga struktuur

Allikas: (Organisatsiooni...2015)

Lisa 5. Vastuste arv väidetele 1 – 3

Väide 1: Elektrooniliselt esitatud majandusaasta aruannete informatsioon on piisav

Teie tööülesannete täitmisel

Väide 2: Vajadus küsida ettevõtetelt lisainformatsiooni on tunduvalt vähenenud

Väide 3: Ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmete

süsteemiseerimisele ja töötlemisele kuluv aeg on vähenenud.

	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Väide 1				
Täiesti nõus	2	7	9	0
Pigem nõus	7	12	2	3
Ei oska öelda	1	3	0	0
Pigem ei ole nõus	7	7	0	4
Ei ole nõus	5	1	0	3
Väide 2				
Täiesti nõus	1	1	10	1
Pigem nõus	7	9	1	5
Ei oska öelda	2	5	0	2
Pigem ei ole nõus	7	9	0	2
Ei ole nõus	5	6	0	0
Väide 3				
Täiesti nõus	4	4	11	1
Pigem nõus	9	13	0	8
Ei oska öelda	3	10	0	0
Pigem ei ole nõus	6	2	0	1
Ei ole nõus	0	1	0	0

Allikas: Autori koostatud uuringu tulemuste põhjal

Lisa 6. Statistikaameti töötajate vastused avatud küsimustele

Mis Teile uue süsteemi juures meeldib?

- Standardiseeritud andmed mis võimaldavad andmeid elektroonselt töödelda.
- Et andmed on kohe elektrooniliselt kättesaadavad teistele asutustele, kes neid vajavad, varem pidime kuid ootama sisestust.
- Elektrooniliselt edastatavad andmed, mis jõuavad kasutajani väga kiiresti (vähem kui 1 tunni jooksul)
- Andmete kättesaadavas.
- Meeldib, et andmed tulevad kõikselt ja elektroonselt töödeldaval kujul. See võimaldab statistikaaruannete eeltäitmist e-statis nende üksuste puhul, kes aastaaruande on esitanud, nii et andmeesitajal jäävad täita vaid need lahtrid, mille kohta aastaaruandes andmeid ei olnud. Kuna aastaaruande lisade esitamine on vabatahtlik, siis ei tule XBRL süsteemist kõikide üksuste kohta ühepalju andmeid.
- Andmed on visuaalselt paremini jälgitavad.
- Kõige olulisem ongi see, et saab kiiresti ja suure vaevata kätte kõik tööks vajalikud andmed ettevõtte tasandil.
- Andmete kättesaadavus Äriregistrist on kiirenenud. Kasutame majandusaasta aruande andmeid statistilise aruande eeltäitmiseks, mis peale xbrl rakendamist toimub jooksvalt peale MAA kinnitamist Äriregistris.
- Lihtsus

Millised on uue süsteemi peamised probleemid?

- IT süsteemi puudusi ei tea olevat. Andmenalüüsi pärsib see, et majandusaasta aruande lisad on vabatahtlikud ja kõigi majandusüksuste kohta ei saa kõiki vajalikke andmeid, et teha detailanalüüsi. Majandusaasta aruanne esitatakse suure hilinemisega. Tähtaegselt esitab aalla poole kohustuslastest.
- Kontroll aruande esitamise tähtaja üle on väga nõrk. Liiga palju hilinemisega või esitamata aruandeid ei võimalda täielikult üle minna MAA andmete kasutamisele. Liiga palju vabatalikke lisasid, kust meie asutsuel jääb vajalik info saamata.

Lisa 6 järg

- Lisade esitamine on lähtuvalt olulisuse printsiibist (st vabatahlik) ja paljude üksuste kohta jääb hulgaliselt informatsiooni saamata
- Osa andmete puudus
- Erinevate andmetabelite vahel võiks rohkem kontrolle olla.
- Ei oska neid hetkel esile tuua.
- Kõiki andmeid ei saa siiski õigel ajal kätte, kuna kõik ettevõtted ei pea kinni tähtaegadest, aga see on pigem ettevõtete tasandi probleem, mitte süsteemi viga.
- Andmete kontrolle võiks olla rohkem. Kontrollima peaks ka andmete esitamise õigeaegsust.
- palju on vigu EMTAKi järgi õige tegevusala leidmisel
- ei oska öelda

Muud kommentaarid ja ettepanekud süsteemi kohta

- Ka uue nn Euroopa raamatupidamisdirektiivi ülevõtmisel võiks jääda võimalus vabatahlikkuse alusel esitada andmeid nii palju kui andmeesitja soovib
- andmete RIK-le esitamise tähtaeg liiga pikk, 6 kuud peale aruandeaasta lõppu, mis pärineb arvutieelsest ajast, see ei tulene muidugi XBRL-i rakendamisest, vaid seadusandlusest.
- Töö paremaks sujumiseks võiksid ettevõtted majandusaasta aruanded õigeaegselt esitada.
- SA andmevajadus on detailsem, kui majandusaasta aruannetes esitatakse. Palju infot tuleb majandusaasta aruande lisadest, mille esitamine on vabatahlik. Seega puudub sarnane info kõigi ettevõtete kohta, vaid iga ettevõtte ise otsustab olulisuse printsiibist lähtudes, millist lisa täidab, milliseid andmeid eraldi välja toob.
- õige tegevusala määratlemine peaks olema riigipoolne protseduur, mitte jäetud ettevõtte otsustada
- ei ole kommentaare

Lisa 7. Maksu- ja Tolliameti töötajate vastused avatud küsimustele

Mis Teile uue süsteemi juures meeldib?

- Ühtne struktuur kõigile ettevõtetele.
- Et süsteem on lihtne
- Ettevõtete taustaanalüüsi on võimalik teha kiiremini MAA andmete olemasolul.
- Teeb töö kiiremaks ja lihtsamaks.
- et on amet kes nõuab ja jälgib aruande esitamise vastavust nõuetele
- Põhimõtteliselt kiirus ja kasutatavus.
- Aruannete ühtsus
- lihtsus
- Andmete operatiivne kättesaadavus
- ei oska öelda
- aruanded on ühe standardi järgi koostatud
- Andmed on esitatud ühtsetel alustel
- See, et aruanded on palju sarnasemad

Millised on uue süsteemi peamised probleemid?

- Majandusaasta aruannetes kajastatakse liiga vähe lisadel täiendavat informatsiooni.
- ei oska öelda
- Vahete-vahel esineb probleeme Äriregistrist x-tee teenusega andmete kättesaamisel. On ilmnenud vigu teenuse loogikas.
- Ei oskagi probleeme nii välja tuua.
- paljud ei esita ja aruanded on puudulikud, näiteks tegevusala on puudulikult kirjeldatud
- Rohkem detailsust
- ei ole probleeme
- ei oska öelda
- ei tea probleeme
- Äriregistri tegevusetus majandusaasta aruande mittetähtaegsel esitamisel
- Aruannete töötlemine võtab ikkagi liialt palju aega, enne kui need avalikuks tehakse.
- ei oska öelda

Lisa 7 järg

Muud kommentaarid ja ettepanekud süsteemi kohta

- Ettevõtjad peaksid rohkem infot lisadel kajastama.
- alustada majandusaasta aruannete esitamist MTA-le
- Puuduvad
- Puuduvad.
- Ei oska öelda
- MAA esitamine MTA-le
- Äriregistril võiks olla tugevam kontroll ja karistusmeetmed MAA-de õigeaegselt esitamata jätmise ja nendes esinevate vigade kohta.
- kui täna on esitamata 2012 aruanne siis ei peaks ettevõtte enam ammu olema registris
- Minu tööülesannete täitmise jaoks vajalikud andmed (seotud isikute vahelised tehingud) on üldsõnalised majandusaasta aruannetes. Eelanalüüsi teostamiseks on meil endiselt väga vähe andmeid
- ei oska öelda
- Et rakenduks majandusaasta aruande esitamine Maksu-ja Tolliametile.

Lisa 8. Eesti Panga töötajate vastused avatud küsimustele

Mis Teile uue süsteemi juures meeldib?

- Andmeid võimalik kiiremal töödelda
- ettevõtete majandusaasta aruanded on omavahel paremini võrreldavad
- andmed analüüsiks suuremal määral kohe olemas
- lihtsus
- kiirus andmete töötlemisel
- parem andmete võrdlemine
- majandusaasta aruande andmeid on võimalik paremini võrrelda
- võrreldes eelmiste perioodidega väiksem vajadus lisainformatsiooni järgi

Millised on uue süsteemi peamised probleemid?

- detailanalüüsiks andmeid siiski vähe
- Tehnilises teostuse (nt andmete edastamine) juures ei ole arvestanud suurte andmemahtud tarbijate vajadustega. Kõik avaliku sektori institutsioonid peavad tegema omad rakendused, mille abil andmeid "maale tuua". IFRS-i järgi andmeid esitavate ettevõtete (peamiselt suured ja majanduse seisukohalt olulised) andmeid ei ole.
- Erinevate aastate erinevate struktuuridega aruannetes kasutatkase samu koode (nt 2013. aasta puhul tuleb finantstulud/-kulud komponentidest kokku liita samas 2012 oli koondrida olemas.
- Andmeid ei ole piisavalt
- lisainformatsiooni küsimise vajadus säilib

Lisa 9. Registrate ja Infosüsteemide Keskuse töötajate vastused avatud küsimustele

Mis Teile uue süsteemi juures meeldib?

- Kiire ja lihtne ning taustal toimub ka kontrollide tegemine.
- Käsitööd oluliselt vähem, andmed digitaalselt olemas
- Aruanded on kvaliteetsemad, koheselt kõigile kättesaadavad, vähem vigu, kuna keskkonnas on automaatsed kontrollreeglid.
- Aeg mis kuulub aruande koostamisele on oluliselt vähenenud.
- Kindla struktuuriga ning vormidega, lisades ka laiendamise võimalused (oma kirjed saab lisada). Saab võrrelda erineva ühingute andmed. Andmed on masinloetaval kujul kätte saadavad aruande esitamise hetkel, Andmed kasutavad juba ka teised riigiasutused (nt Statistikaamet) ning nende vormid/deklaratsioonid on eeltäidetud majandusaasta aruande raamatupidamise aruande osa andmetega, jääb ainult sisestada täpsustavad andmed. Raamatupidaja ning audiitor saavad osaleda protsessis. Arusaadavad veateated, mis aitavad matemaatilisi vigu kergesti leida. Süsteem on piisavalt kiire, et mugavalt töötada

Millised on uue süsteemi peamised probleemid?

- 30.06, kui on liiga palju kasutajaid, siis on süsteem aeglane
- Suuri probleeme ei ole, on mõned ühingud, kes siiski esitavad aruandeid notari kaudu, mis tähendab seda, et need aruanded tuleb hiljem käsitsi töödelda ning sisestada.
- 30.06 süsteem väga aeglane
- süsteemi ülekoormatus 30.06
- Digiallkirjastamine vahest ei toimi, kuna Sertifitseerimiskeskuse teenus ei vasta
- Autentimine portaali alati ei ole võimalik (ID kaardi probleemid, browseri aktiivse sessiooni kinni panemise vajadus häirib
- 30.06 on süsteemis väga palju kasutajaid ning süsteem töö on aeglasem kui tavaliselt.

Lisa 10. Vastuste arv väidetele 4 – 6

Väide 4: Majandusaasta aruannete andmete kvaliteet on paranenud

Väide 5: Süsteemis esineb vigu, mis raskendavad Teie tööülesannete täitmist

Väide 6: Ettevõtjate esitatud majandusaasta aruannete andmed on omavahel paremini võrreldavad

	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Väide 4				
Täiesti nõus	0	1	11	0
Pigem nõus	15	10	0	0
Ei oska öelda	4	10	0	3
Pigem ei ole nõus	3	8	0	7
Ei ole nõus	0	1	0	0
	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Väide 5				
Täiesti nõus	1	0	0	1
Pigem nõus	6	4	0	6
Ei oska öelda	8	12	0	
Pigem ei ole nõus	5	10	0	3
Ei ole nõus	2	4	11	0
	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Väide 6				
Täiesti nõus	9	4	11	3
Pigem nõus	8	22	0	6
Ei oska öelda	3	3	0	1
Pigem ei ole nõus	2	1	0	0
Ei ole nõus	0	0	0	0

Allikas: Autori koostatud uuringu tulemuste põhjal

Lisa 11. Vastuste arv väidetele 7 – 8

Väide 7: Standardi rakendamine võimaldab viia läbi põhjalikumate andmete analüüsi

Väide 8: Tähtaegselt esitatud majandusaasta aruannete osatähtsus kõigist esitatud aruannetest on oluliselt suurenenud

	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Väide 7				
Täiesti nõus	6	2	11	0
Pigem nõus	12	14	0	0
Ei oska öelda	2	14	0	5
Pigem ei ole nõus	2	0	0	4
Ei ole nõus	0	0	0	1
	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Väide 8				
Täiesti nõus	1	2	0	1
Pigem nõus	4	13	2	0
Ei oska öelda	6	8	9	0
Pigem ei ole nõus	4	4	0	4
Ei ole nõus	7	3	0	5

Allikas: Autori koostatud uuringu tulemuste põhjal

Lisa 12. Vastuste arv väidetele 9 – 10

Väide 9: Standardi rakendamise tulemusel on Teil võimalik oma tööülesandeid kiiremini täita

Väide 10: Olen rahul XBRL standardi rakendamisega Eestis

Väide 9	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Täiesti nõus	6	5	7	1
Pigem nõus	12	17	4	5
Ei oska öelda	3	7	0	0
Pigem ei ole nõus	1	0	0	4
Ei ole nõus	0	1	0	0
Väide 10	Statistikaamet	Maksu- ja Tolliamet	Registrite ja Infosüsteemide Keskus	Eesti Pank
Täiesti nõus	12	3	11	2
Pigem nõus	7	17	0	7
Ei oska öelda	3	10	0	1
Pigem ei ole nõus	0	0	0	0
Ei ole nõus	0	0	0	0

Allikas: Autori koostatud uuringu tulemuste põhjal